

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Majetková trestná činnost mládeže na
teritoriu okresu Cheb**

Autor práce: Eva Havelková, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Šumbera

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanovi Šumberovi za velmi laskavé a cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

HAVELKOVÁ, E., *Majetková trestná činnost mládeže na teritoriu okresu Cheb : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 56 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Milan Šumbera

Klíčová slova: delikvence, kriminalita, kriminogenní faktory, majetková trestná činnost, mládež

Bakalářská práce definuje aktuální právní úpravu a související pojmy týkající se kriminality mladistvých delikventů v České republice, charakterizuje kriminologická hlediska majetkové trestné činnosti mladistvých delikventů a to především faktory vedoucí k trestné činnosti a k pochopení osoby mladistvého delikventa. Bakalářská práce vyhodnocuje majetkovou trestnou činnost mladistvých na teritoriu okresu Cheb v časovém období od roku 2002 do roku 2012 zpracováním oficiálních statistických výstupů majetkové trestné činnosti mládeže a dotazníkového šetření v teritoriu okresu Cheb, a to jak v řadách dospělých, tak v řadách mladistvých respondentů.

ABSTRACT

HAVELKOVÁ, E., *Property crime committed by young people with focus to Cheb District : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2013. 56 s. Supervisor : JUDr. Milan Šumbera

Key words: crime, criminogenic factors, delinquency, property crime, young people.

Bachelor dissertation defines actual legislation and related terms connecting to the crime of youthful delinquents in the Czech Republic. It also characterises criminological aspects of property crime of delinquents, primarily circumstances which lead to crime and to the understanding of the delinquent person. Bachelor dissertation evaluates youthful delinquents property crime in Cheb territory from year 2002 to 2012 by processing of the property crime official statistical outputs and questionnaires in Cheb territory. The questionnaire has been done by asking adults and also young people.

OBSAH:

Úvod	7
1 Cíle a metodika bakalářské práce	8 – 9
2 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže	10 – 11
2.1 Opatření ukládaná mladistvým	11 – 12
2.2 Historie soudnictví ve věcech mládeže	12 – 13
2.3 Související pojmy	13 – 20
3 Faktory a specifické znaky trestné činnosti mládeže	21
3.1 Příklad kriminogenního vývoje mladistvého pachatele majetkové trestné činnosti na teritoriu okresu Cheb	21 – 23
3.2 Kriminální motivace a charakteristika mladistvého pachatele.....	23 – 26
3.3 Typologie mladistvých pachatelů	26 – 29
3.4 Specifické znaky majetkové trestné činnosti mladistvých.....	29 - 31
3.5 Struktura a subkultury kriminality mladistvých.....	31 - 34
3.6 Vliv rodiny, školy a médií na mladistvého	34 - 36
4 Prevence a převýchovný proces	37 - 39
4.1 Převýchovný proces	39 – 40
4.2 Probační a mediální služba.....	41
5 Oficiální statistické hodnoty evidované majetkové trestné činnosti mladistvých z let 2002-2012 na teritoriu okresu Cheb	42
5.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření mezi respondenty.....	43
Závěr	44 - 46

Úvod

Bakalářské práce na téma „MAJETKOVÁ TRESTNÁ ČINNOST MLÁDEŽE NA TERITORIU OKRESU CHEB“ se zabývá společensky závažným problémem majetkové trestné činnosti mladistvých v naší společnosti v současné době, konkrétně na Územním odboru Cheb Policie České republiky Krajského ředitelství Karlovarského kraje, které bude v bakalářské práci vymezeno jako teritorium okresu Cheb.

Podstatou problému ve společnosti v případě majetkové kriminality mladistvých je chování mladistvých v rozporu s hodnotami, které společnost uznává a chrání. Pro snížení kriminality mladistvých a jejich možnost nápravy naše společnost využívá prevenci kriminality, dohled státních institucí, zařízení určená k převýchově mladistvých a poslední zákonnou alternativou jsou různá opatření a tresty uložené soudem. Největší úskalí problému delikventního chování mladistvých a následné majetkové trestné činnosti lze najít již v raném věku přímo v rodině, kde jedinec vyrůstá a formuje se jeho osobnost. Každý jedinec je jedinečný a neexistuje univerzální řešení a přístup. Není-li výchovná funkce v rodině nasměrována kladně, snadno jedinec „sklouzne po šikmé ploše“. Jeho nezákonné jednání by mělo být monitorováno školou a následně řešeno za pomoci státních institucí pracujících s mládeží tak, aby jedinec vyrůstal v souladu s normami uznávanými ve společnosti. Na vývoji výchovy má svůj podíl i prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá, stejně jako vliv vrstevníků.

Řešení tohoto společensky závažného problému spočívá v rozpoznání kriminogenní osobnosti jedince a důvodů, proč a za jakých okolností se dopouští nezákonného jednání. Je důležité analyzovat tento problém s ohledem na faktory a specifika, která mají vliv na jeho vývoj a nasměrovat jej správnou cestou tak, aby byl schopen se v dospělosti plnohodnotně zařadit do společnosti, aby se již nedopouštěl nezákonného chování. Stav majetkové kriminality mladistvých se ve společnosti promítá do oficiálních statistik, které jsou následně měřítkem úspěšnosti boje s majetkovou kriminalitou mladistvých. Díky statistickým hodnotám společnost vyhodnocuje úskalí, zlepšuje možnosti prevence, výchovy a dohledu tak, aby kriminalita mladistvých měla sestupný trend.

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce „MAJETKOVÁ TRESTNÁ ČINNOST MLÁDEŽE NA TERITORIU OKRESU CHEB“ je za pomoci odborné literatury, právních předpisů, s využitím internetových zdrojů a statistických údajů a vlastního dotazníkového šetření vymezit a analyzovat pojem majetkové trestné činnosti mladistvých zejména z kriminologického hlediska, které je odrazem vzájemného vztahu lidí v naší společnosti a hodnot společností uznávaných a zákonem chráněných. Práce definuje názor respondentů na tuto problematiku vyhodnocením provedeného dotazníkového šetření. Tento názor zároveň následně porovnává s oficiálními statistickými výstupy majetkové trestné činnosti mladistvých tak, aby bylo zřejmé, zda veřejnost vnímá majetkovou kriminalitu mladistvých ve shodě se statistickými hodnotami, anebo se názorově liší.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole jsou definovány cíle a metodika bakalářské práce.

Ve druhé kapitole práce charakterizuje Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, dále se práce zaměřila na historii soudnictví ve věcech mládeže, na účel Zákona o soudnictví ve věcech mládeže a řízení ve věcech mladistvých. Bakalářská práce dále definuje související pojmy s trestnou činností mladistvých.

Třetí kapitola seznamuje s faktory a specifickými znaky trestné činnosti mládeže, motivací a charakteristikou mladistvého pachatele majetkové trestné činnosti. Dále se práce zaměřila na strukturu kriminality mládeže, včetně subkultur kriminality mladistvých. V závěru této kapitoly práce poukazuje na vliv rodiny, školy, dostupných médií a prostředí na osobu mladistvého.

Čtvrtá kapitola je věnována prevenci a převýchovnému procesu a nápravě mladistvých ve speciálních zařízeních, funkci Probační a mediační služby.

Pátou kapitolu tvoří výsledky statistických hodnot za posledních deset let a zhodnocení provedeného dotazníkového šetření mezi skupinou mladistvých a dospělých respondentů. Tématem dotazníku se stala majetková trestná činnost mladistvých delikventů na teritoriu okresu Cheb v rozmezí deseti posledních let a názor respondentů je v práci porovnán s oficiálními statistickými hodnotami majetkové kriminality mladistvých za stejné časové období. Skupinu respondentů dotazníkového šetření tvoří osoby žijící na teritoriu okresu Cheb. Dotazníkové šetření vyplnily celkem tři skupiny respondentů. První skupinou byli mladiství, druhá skupina respondentů byla složená jen

z policistů a poslední skupina jsou dospělé osoby, které nepracují v resortu Ministerstva vnitra, a majetková kriminalita mladistvých netvoří jejich náplň práce ani není jejím dílčím úkolem. Tyto tři odlišné skupiny respondentů poskytly bakalářské práci názor veřejnosti na stav a trend majetkové kriminality mladistvých na teritoriu okresu Cheb.

Závěrem bakalářské práce je shrnutí nejdůležitějších poznatků k tématu majetkové kriminality mladistvých, zhodnocení splněných cílů práce. Přínosem bakalářské práce je zhodnocení těchto názorů a porovnání s oficiálními výsledky statistik PČR. Zpracováním oficiálních statistických hodnot majetkové kriminality mladistvých delikventů na teritoriu okresu Cheb a údajů získaných z dotazníkového šetření mezi respondenty bakalářská práce vyhodnotí, zda trend majetkové trestné činnosti mladistvých delikventů na teritoriu okresu Cheb v udané časové ose od roku 2002 do roku 2012 stoupl, klesl či stagnoval, a zda se názor respondentů shoduje s oficiálními výstupy statistik, nebo zda je pohled veřejnosti odlišný od statistických hodnot. Na základě analýzy majetkové trestné činnosti mladistvých a provedeným dotazníkovým šetřením bakalářská práce předloží důvody vedoucí ke vzniku závadového chování mladistvých.

2 ZÁKON O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE

Každá společnost je založena na normativním řádu, který je tvořen zákony, soubory formálních předpisů a neformálních očekávání zaměřených na lidské chování. V každé společnosti také existují instituce odrážející tento normativní řád a nedodržování či porušování těchto norem. Paradoxem je, že teprve až pokusy o porušení těchto norem vedou k uvědomění si významu a důležitosti jejich dodržování.¹

Účel Zákona o soudnictví ve věcech mládeže a jeho podstata spočívá v tom, že mládež je základní skupinou, na kterou se zaměřuje pozornost justice a společnosti tak, aby každý z této skupiny, kdo se dopustil protiprávního jednání, byl projednán podle tohoto zákona, bylo mu uloženo vhodné a přiměřené opatření odpovídající jeho schopnostem, rozumovému a mravnímu vývoji a následně přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho jednáním. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže má komplexní povahu a je vůči obecné úpravě obsažené zejména v trestním zákoně a trestním řádu, zákonem speciálním. A pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, postupuje se podle tohoto zákona.²

Dle zákona č. 218/2003 Sb. v řízení proti mladistvým orgány činné v trestním řízení postupují ve spolupráci s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí a s probační a mediační službou. Řízení koná soud pro mládež, v jehož obvodu mladistvý bydlí, a nemá-li stálé bydliště poté soud, v jehož obvodu se mladistvý zdržuje nebo pracuje. Nelze-li žádné takové místo zjistit nebo zdržuje-li se mladistvý mimo území České republiky, koná řízení soud pro mládež, v jehož obvodu bylo provinění spácháno. A nelze-li místo činu zjistit, koná řízení soud pro mládež, v jehož obvodu daný čin vyšel najevo. Mladistvý má právo na zacházení přiměřené jeho věku, duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu, musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle tohoto zákona, nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných. Zákonný zástupce mladistvého je oprávněn mladistvého nejen zastupovat, ale zejména zvolit mu obhájce a činit za něj návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky. Při výslechu obviněného mladistvého je nutné postupovat ohleduplně a šetřit jeho osobnost. O zahájení trestního stíhání mladistvého je třeba bez zbytečného odkladu informovat též jeho zákonného zástupce, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí a Probační a mediační službu. Nejde-li o řízení proti uprchlému, není možné hlavní líčení a veřejné zasedání konat v nepřítomnosti

¹ MUNKOVÁ, G. *Sociální deviace*. Praha, 2004, s. 9.

² ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 252-274.

mladistvého. Státní zástupce musí být i při veřejném zasedání vždy přítomen. Soud pro mládež přihlédne také k okolnostem vyplývajícím ze zprávy o osobních, rodinných a sociálních poměrech mladistvého a jeho aktuální životní situaci. Nestanoví-li zákon jinak, nikdo nesmí jakýmkoli způsobem zveřejnit žádnou informaci, ve které je uvedeno jméno, popřípadě jména, a příjmení mladistvého, nebo která obsahuje informace, které by umožnily tohoto mladistvého identifikovat.³

2.1 Opatření ukládaná mladistvým a základní zásady

Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobnostním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází. A také jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páchání provinění. V tomto zákoně je uvedeno, že mladistvému lze uložit výchovná opatření, ochranná opatření a v poslední řadě trestní opatření. Mezi výchovná opatření patří dohled probačního úředníka, který sleduje chování mladistvého v jeho rodině a kontroluje dodržování uloženého probačního programu a výchovných povinností včetně omezení uložených mladistvému soudem pro mládež, nebo v přípravném řízení státním zástupcem. Výchovnou povinností je zejména to, aby mladistvý bydlel s rodiči nebo s jiným dospělým, který je odpovědný za jeho výchovu, dále aby zaplatil přiměřenou peněžitou částku, kterou soud určí na pomoc oběti, popřípadě aby vykonal bezplatně a ve svém volném čase prospěšnou činnost. Soud může nařídit mladistvému delikventovi podrobit se léčbě při závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle trestního zákona. Mezi výchovná omezení patří zejména to, aby mladistvý nenavštěvoval konkrétní společenské akce či zařízení, která jsou pro mladistvého nevhodná. Dále aby se mladistvý nestýkal s určitými osobami a nezdržoval se na určitém místě, nepřechovával určité předměty a neužíval návykové látky, neúčastnil se hazardních her a sázek. Jako poslední výchovné opatření uvádí zákon napomenutí s výstrahou, kdy soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce mladistvému vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní jej na konkrétní důsledky, které nastanou v případě, že by se nadále choval nezákonně. Mezi ochranná opatření řadíme ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci či jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova. Za spáchané provinění může soud pro mládež uložit

³ ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 252-274.

mladistvému trestní opatření obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem a v nejzávažnějším případě odnětím svobody nepodmíněně.⁴

2.2 Historie trestné činnosti mládeže od roku 1950

Od roku 1950 až do přijetí Zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, nebyl v naší republice vytvořen samostatný systém justice pro mládež. V roce 1950 byla zákonem zvýšena dolní hranice trestní odpovědnosti na 15 let. K obnově samostatného trestního systému dochází v roce 1992, chybí však speciální soudy pro mládež. V roce 2001 je předložen návrh nového Zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, který 1. ledna 2004 nabývá účinnosti. Kriminalita nezletilých a mladistvých byla v Československu uváděna v systematicky vypracovaných statistických sloupcích, Vývoj registrované kriminality v období totalitního režimu byl pod vlivem ideologického dohledu v souladu s tehdejší politickou situací. Vyhodnocení tohoto faktu zbaveného ideologického podtextu nebylo dosud provedeno.⁵

Recidiva byla u mladistvých zaznamenána nejvíce u majetkových trestných činů, u kterých byl také největší počet případů stejnorodé recidivy. Majetková kriminalita mládeže byla sice ve srovnání s kapitalistickými státy příznivá, avšak v poměru k vývoji celkové kriminality byla v Československu poměrně vysoká a vykazovala vzestupnou tendenci. K úplnosti obrazu protispolečenských jevů u mladistvých jsou některá společensky škodlivá provinění stíhána disciplinárně, zvýšil se také vliv různých státních organizací a společenských orgánů a institucí. Formy třídního boje a intenzita a s ní související kriminalita mládeže se mění dle etapy vývoje státu a působí na ni vnitrostátní opatření, která ovlivňují trend politiky, nejvýše jen u dvou až třech případů mladistvých ze sta byl uplatněn nejostřejší prostředek újmy a to trest odnětí svobody mladistvého. Z těchto vztahů je patrný klíčový význam široké kriminální prevence a výchovy v boji s celkovou kriminalitou.⁶

⁴ ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 252-274.

⁵ ZAPLETAL, J. A KOL. *Kriminologie*. Praha, 2000, s. 13.

⁶ NEZKUSIL, J. A KOL. *Československá kriminologie*. Praha, 1971, s. 59.

Po Sametové revoluci v roce 1989, dochází k mnohým změnám ve společnosti. Díky rozsáhlé amnestii prezidenta republiky v lednu 1990 se kriminalita stává masovým sociálním jevem, dle statistických údajů dochází zhruba k tříapůlnásobnému nárůstu celkové kriminality.⁷

Po roce 1990 nastává legislativní změna i v právních úpravách a zákonech, byla odstraněna kategorie přečinů. Toto mělo za důsledek, že společensky méně závažné skutky jsou statisticky uváděny jen v kategorii přestupků. Nejen na statistiku kriminality mladistvých je třeba nahlížet s jistým nadhledem, protože mnohdy zůstávají trestné skutky neohlášený a jedná se o latentní kriminalitu. Na druhou stranu některé trestné skutky nahlášený byly, a přesto nebyly do statistiky zaneseny, neboť nedošlo k odsouzení mladistvého delikventa.⁸

Majetková trestná činnosti mladistvých se podílela téměř každým pátým čin z celkového počtu zaznamenané majetkové kriminality. Počet stíhaných mladistvých je výsledkem neschopnosti naší populace převzít odpovědnost za takzvané odsouzení ke svobodě po roce 1989. Zákonitě došlo k nárůstu trestné činnosti mladistvých a nové zákony poté již nemohly dohonit náskok.⁹ Zejména mladiství byly po roce 1989 desorientovaní nastalou situací ve společnosti a při snaze obstát často tento tlak nezvládli. A ačkoliv aktéři převratu svrhli zažitý mravní kodexy a návody, nezdařilo se nové mravní normy zakotvit do každodenního života. Dostavil se nárůst závažných provinění, kdy mnozí nebyli schopni uznat vlastní vinu a zodpovědně za své jednání nést také následky.¹⁰

2.3 Související pojmy

Základní pojmy související s kriminalitou jsou u policistů běžnou součástí slovní zásoby. Pro správné porozumění této problematice je však nezbytné tyto pojmy vymežit.

⁷ZAPLETAL, J. A KOL. *Kriminologie*. Praha, 2000, s. 14.

⁸MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 17-118.

⁹NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 10-12 .

¹⁰NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 13-15.

• Delikvence

Slovo delikvence pochází z latinského deliquens, které znamená opomíjející, nebo také provinilec. Delikvence je širším pojmem než samotná kriminalita, neboť zahrnuje i činy jinak trestné a také přestupky.¹¹ Delikvenci můžeme rozdělit z hlediska věku na dětskou do 15 let a na juvenilní do 18 let. Pojem vystihuje úmyslné antisociální chování a páchání činů, které jsou v rozporu s právními nebo mravními normami společnosti.¹² Na vině je porucha sociálně adaptačních schopností a dovedností.¹³ U mladistvých je prvotním projevem delikvence neschopnost plnit základní požadavky a očekávání společnosti ve které žijí, řada mladistvých delikventů není schopna zhodnotit reálně své chování ani změnit životní styl.¹⁴

• Protiprávní čin

Protiprávní čin je nadřazeným pojmem pro tři kategorie deliktů – provinění, trestný čin a čin jinak trestný. Provinění je trestným činem spáchaným mladistvým. Oproti dospělým pachatelům, kteří páchají trestný čin, mladiství pachatelé páchají provinění.¹⁵

• Čin jinak trestný

Rozumíme jím čin, který je v konkrétním případě beztrestný, ale v jiném případě a za jiných okolností by trestný byl. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže tento termín užívá tehdy, pokud chybí formální znaky trestného činu, kterými jsou věk dítěte, přičetnost, rozumová a mravní vyspělost. Čin jinak trestný spáchá dítě mladší patnáct let, které není odpovědné pro nedostatek věku, protože trestní odpovědnost začíná dovršením patnáctého roku věku, den po patnáctých narozeninách. Čin jinak trestný může spáchat i dospělá osoba starší patnáct let, za podmínky, že je nepřičetná, a tedy není trestně odpovědná, případně i mladistvý, kterému chybí v době spáchání činu

¹¹ ZAPLETAL, J. A KOL. *Kriminologie*. Praha, 2000, s. 4.

¹² JEDLIČKA, R. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha, 2004, s. 441.

¹³ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, 2004, s. 805.

¹⁴ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 159.

¹⁵ ČESKO, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 252.

požadovaná rozumová a mravní vyspělost.¹⁶

• Provinění

Konstrukce provinění je totožná s pojetím trestného činu. Platná právní úprava je založena na materiálním pojetí trestného činu, vyžaduje stejně jako u dospělého pachatele, aby byla současně splněna formální i materiální podmínka činu. Čin musí vykazovat znaky uvedené v zákoně a současně musí být nebezpečný pro společnost. Základním účelem zákona je umožnit pachatelům z řad mládeže návrat do společnosti a zároveň zabránit mu, aby v budoucnosti páchal další protiprávní činy. Z tohoto důvodu zákonodárci nechtěli mladistvého pachatele poznamenat termínem pachatel trestného činu a jeho čin nazvali proviněním. Rozdíl mezi mladistvým a dospělým pachatelem je, že u mladistvého musí být stupeň nebezpečnosti pro společnost vyšší než malý, zatímco u dospělého pachatele postačuje, aby byl vyšší než nepatrný.¹⁷

• Trestnost činu a doba jeho spáchání

Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl spáchán, podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější. Je zde upravena časová působnost trestních zákonů a rozumí se tím možnost, že pachatel bude pro konkrétní trestný čin stíhán, obžalována a uznán vinným, a bude mu za něj případně uložen trest či sankce.¹⁸ Při posuzování otázky, zda skutek je či není trestným činem, je třeba postupovat tak, že orgán činný v trestním řízení nejprve učiní potřebná zjištění o rozhodných skutkových okolnostech. Učiní závěr o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti naplňují formální znaky trestného činu a zároveň se vypořádá s tím, zda skutek je společensky škodlivý takovou měrou, že nepostačí uplatnění podle jiného právního předpisu. Přičemž formální znaky trestného činu a společenská škodlivost trestného činu nelze směřovat ani nijak zaměňovat, nebo vzájemně nahrazovat.¹⁹

¹⁶ ČESKO, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 253.

¹⁷ ČESKO, *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 252-274.

¹⁸ ČESKO, *Trestní zákoník*. Ostrava, 2010, s. 12.

¹⁹ ČESKO, *Trestní řád*. Ostrava, 2010, s. 156-157.

• Okolnost vylučující trestní odpovědnost

Zákon nestanoví význam pojmu přičetnost, vymezuje ale pojem nepřičetnost. Nepřičetnost je stav, kdy pro duševní poruchu v době spáchání činu nemůže osoba buď rozpoznat, že jednání, kterého se dopouští je pro společnost nebezpečné, anebo nemůže své jednání ovládat.²⁰ K prokázání nepřičetnosti u mladistvého je nutné vyšetření jeho duševního stavu, kdy jsou přibráni dva znalci z oboru zdravotnictví, nebo odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii.²¹

• Zánik trestnosti

Důvody zániku trestní odpovědnosti jsou okolnosti, které nastaly po spáchání trestného činu, ale dříve, než je o něm pravomocně rozhodnuto. Mají za následek to, že není možné zahájit trestní stíhání pro daný čin, a pokud již bylo trestní stíhání zahájeno, není možné v něm nadále pokračovat. K důvodům zániku trestnosti se přihlíží z úřední povinnosti. Obecnými důvody zániku trestnosti u mladistvých jsou podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže účinná lítost a promlčení trestního stíhání.²²

• Účinná lítost

Podmínky pro účinnou lítost u mladistvých jsou stanoveny zčásti shodně, zčásti odchylně od případů účinné lítosti pro dospělé pachatele. Účinná lítost je možná u provinění, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující pět let. Rozhodující je ale hranice trestní sazby uvedená v trestním zákoníku. Oproti obecné úpravě v trestním zákoně tedy nejde u mladistvých pouze o taxativní výčet trestných činů, neboť zvláštní případy účinné lítosti uvedené ve zvláštní části trestního zákoníku platí i pro mladistvé, pokud z povahy věci přicházejí v úvahu. Podmínkou účinné lítosti je již dokonané provinění a v případě přípravy a pokusu je podmínkou to, že pachatel dobrovolně způsobený následek činu již odstranil nebo napravil, anebo se alespoň pokusil odstranit či napravit následek, který hrozil. Na rozdíl

²⁰ ČESKO. *Trestní zákoník*. Ostrava, 2010, s. 15-16.

²¹ ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 252-274.

²² ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 253-254.

od obecné právní úpravy u dospělého pachatele trestného činu postačí mladistvému samotný pokus o dobrovolné odstranění nebo napravení způsobeného následku. Trestnost činu dále zaniká, jestliže mladistvý svým chování projevil účinnou snahu po nápravě a čin neměl pro poškozeného nebo pro společnost trvale nepříznivých následků.²³

• Promlčení trestního stíhání

Po účinné lítosti je druhým důvodem zániku trestnosti, které zákon o soudnictví ve věcech mládeže výslovně uvádí. Při promlčení trestního stíhání zaniká trestnost činu uplynutím doby stanovené zákonem. Ustanovení o promlčení se vztahuje na všechny trestné činy s výjimkou některých trestných činů. U dospělých pachatelů i u pachatelů mladistvých trestnost zaniká uplynutím promlčecí doby, která je odstupňována podle závažnosti trestného činu vyjádřené druhem a výší trestu.²⁴

• Orgány činné v trestním řízení

Tímto pojmem se rozumí policejní orgány, státní zástupci a soudy pro mládež. Soudci, státní zástupci a příslušníci policejních orgánů musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží.²⁵ Soud pro mládež je další nový pojem zavedený zákonem o soudnictví ve věcech mládeže. Soudem pro mládež se rozumí zvláštní senát, nebo v zákonem stanovených případech předseda takového senátu, nebo samosoudce příslušného okresního, krajského, vrchního nebo Nejvyššího soudu. Nejedná se tedy o zvláštní kategorii soudů, ale o jejich specializaci v rámci stávající soustavy soudů.²⁶

• Mládež

Termín mládež používáme pro dvě věkové kategorie, tedy pro děti mladší patnácti let a pro mladistvé. Dítětem mladším patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok svého věku. Mladistvý je pojem trestního práva, se kterým je spojen počátek trestní odpovědnosti fyzické osoby za spáchané provinění.

²³ ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 253.

²⁴ ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 253.

²⁵ ČESKO. *Trestní řád*. Ostrava, 2010, s. 115-116.

²⁶ ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládež*. Ostrava, 2008, s. 252-253.

Dopustí-li se fyzická osoba činu jinak trestného v den svých patnáctých narozenin, není z důvodu nedostatku věku trestně odpovědná. Spáchá-li trestný čin v den svých osmnáctých narozenin, je trestně odpovědná ještě jako mladistvý. Dověšením osmnáctého roku věku se stává osoba plně trestně odpovědnou, plná trestní odpovědnost u dospělého pachatele nastává však až dnem následujícím po dni, ve kterém fyzická osoba dovršila osmnáctý rok svého věku.²⁷

• Násilí

Násilí je chápáno jako záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě, skupině osob či majetku. Násilí působí nebo může způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo psychickou újmu.²⁸ Vymezení pojmu násilí z hlediska českého trestního zákoníku je zmiňováno v jediném ustanovení, které stanoví, že trestný čin je spáchán násilím i tehdy, je-li spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti.²⁹

• Pachatel

Pachatelem je ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná. Dále kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Dále kdo k provedení takového činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem. Pachatelem se může stát jen fyzická osoba. V případě, že by byl čin spáchán více osobami ve spolupachatelství, odpovídá každý ze spolupachatelů, jako by tento čin spáchal sám a tato skutečnost je jednou z přitěžujících okolností.³⁰

²⁷ ČESKO. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Ostrava, 2008, s. 252-253.

²⁸ HAVELKOVÁ, E. *Násilná trestná činnost mládeže*. Praha, 2012, s. 15.

²⁹ ČESKO. *Trestní zákoník*. Ostrava, 2010, s. 19.

³⁰ ČESKO. *Trestní zákoník*. Ostrava, 2010, s. 19.

• Skutek

Skutkem je dějový skutek, který obžaloba předkládá soudu k posouzení. Není možné jej zaměňovat za trestný čin. Skutek může mít znaky jednoho či více trestných činů. Otázkou, co je skutek a co tvoří jeden skutek, je třeba především řešit společně s otázkou, co je jednání a co tvoří jedno jednání. Jedno jednání tvoří všechny projevy vůle pachatele navenek, které učinil proto, aby nastal následek, který chtěl vyvolat. To co dělí jednání pachatele na různé skutky je poté následek. Jeden skutek může způsobit více následků. O jeden skutek se jedná i například tehdy, nastanou-li dva různé následky, pokud je alespoň část tohoto jednání společná.³¹

• Kriminalita

Kriminalita pochází z latinského slova *Crimen*, které znamená zločin.³² Označíme-li kriminalitu jako souhrn pro společnost nebezpečných jednání, které nám současná právní úprava označuje jako trestné činy, u mládeže se jedná o skutky, které páchají mladiství ve věku od patnácti do osmnácti let. Děti ve věku do patnácti let a také kriminalita mladých dospělých ve věku osmnáct až dvacet čtyři let jsou zařazeny pod pojmem prekriminalita. Stav kriminality je vyjádřen nejen početností, ale také kvantitativní charakteristikou činů a osob, které jej spáchaly. Kriminalita se udává v absolutních číslech, které charakterizují nejobecnější, vnější znaky kriminality, tedy její výskyt a rozsah. Příslušný ukazatel se nazývá Intec-koeficient kriminality a konstruuje se podle vzorce, kdy se počet pachatelů nebo trestných činů dělí počtem obyvatel a následný výsledek je násoben stanovenou hodnotou.³³

Některé obory, které se kriminalitou mládeže zabývají, například psychiatrie nebo speciální pedagogika, nalezneme pro kriminalitu mládeže označení juvenilní delikvence.³⁴

Kriminalita byla a je ve společnosti chápána vždy jako negativní, škodlivá a nebezpečná nejen pro jedince, ale zejména pro celou společnost. Její výskyt naznačuje řadu negativních sociálních důsledků pro společnost, která se jí poté snaží předcházet a eliminovat. Jedním z trendů vývoje současné společnosti je všeobecný vývoj a nárůst

³¹ HAVELKOVÁ, E. *Násilná trestná činnost mládeže*. Praha, 2012, s. 16-17.

³² SKOPALOVÁ, J. *Vybrané kapitoly ze sociálních deviací*. Olomouc, 2002, s. 16.

³³ ZAPLETAL, J. A KOL. *Kriminologie*. Praha, 2000, s. 9.

³⁴ ZAPLETAL, J., A KOL. *Kriminologie*. Praha, 1996, s. 3.

kriminality, ten je ovlivněn především sociálním prostředím, které ovlivňuje osobnost daného jedince, je dávana do souvislosti s procesy industrializace, urbanizace, migrace a demografickými změnami, úzce souvisí také s ekonomickou prosperitou země.³⁵

Skutečnou kriminalitu dělíme na:

- zjevnou
- latentní

Prostřednictvím statistických údajů máme informace pouze o kriminalitě zjevné, neboť ta vyšla najevo a byla evidována. Jedná se tedy pouze o část kriminality skutečné. O spáchané trestné činnosti se mnohdy orgány činné v trestním řízení nedozví a není zanesena do statistik, jedná se poté o kriminalitu latentní, čili skrytou. Latentní kriminalita je ovlivněna zejména tolerancí poškozených, kontroly a právního vědomí. Odhad počtu latentní kriminality v kriminologickém výzkumu se provádí na základě anonymních dotazníků, tyto hodnoty se porovnávají s hodnotami oficiálních trestných statistik zjištěné kriminality. Prameny statistiky nalezneme v Kriminálních statistikách ČR, Policejní kriminální statistice, Statistice Ministerstva spravedlnosti a Statistice vězeňské služby.³⁶

● Kriminologie a forenzní psychologie

Kriminologie je interdisciplinární naukou, integruje právní, sociologický a psychologický pohled na kriminalitu včetně nejrůznějších souvislostí.³⁷ Existuje mnoho definic kriminologie, ale obecně řečeno je kriminologie nauka o kriminalitě a problémech s ní spojených, o pachatelích a jejich obětech, o kontrole kriminality.³⁸

Forenzní psychologie je aplikací psychologie v oblasti práva, studuje chování a prožívání trestné činnosti, a to výlučně v situacích, které mají význam z právního hlediska. Zejména těch, které se zabývají motivací a osobností pachatele, ale také jeho resocializací a současně se zamýšlí nad prevencí trestné činnosti.³⁹

³⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 344.

³⁶ ZAPLETAL, J., A KOL. *Kriminologie*. Díl 1. Praha, 2000, s. 10-13.

³⁷ ZAPLETAL, J., A KOL. *Kriminologie*. Díl 1. Praha, 2000, s. 2.

³⁸ ZAPLETAL, J., A KOL. *Kriminologie*. Praha, 2000, s. 3-5.

³⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 9-40.

3 FAKTORY A SPECIFICKÉ ZNAKY TRESTNÉ ČINNOSTI MLÁDEŽE

„Podíl mladistvých na majetkové kriminalitě budí delší dobu pozornost i znepokojení. Ačkoliv je problém dlouhodobě studován, stále přetrvává řada otevřených otázek i zcela protichůdných názorů, zejména na příčiny jevu a zacházení s mladistvými delikventy.“⁴⁰

3.1 Příklad kriminogenního vývoje mladistvého na teritoriu okresu Cheb

Martin H. se narodil v roce 1993 a jeho problémy začínají již na prvním stupni základní školy, v devíti letech. Martinovi rodiče jsou rozvedeni, otec byl několikrát ve výkonu trestu za krádeže, matka neustále bez pracovního poměru a s problémem s konzumací alkoholu. Již na prvním stupni se naučil obstarat si svačinu, kterou neměl z domova připravenou, tak, že ji sebral ostatním spolužákům, stejně jako si obstarával kapesné. Začal používat sprostá slova, šikanovat ostatní, k dosažení cíle již tehdy používal násilí úměrné svému věku a schopnostem. Škola problémy s chováním a výchovou řešila dle zákonných možností. Výsledkem bylo, že na spolužáky Martin začal vyvíjet větší nátlak, aby se o jeho chování nikdo nedozvěděl. Na druhém stupni Martin začíná s krádežemi i mimo školní zařízení.

V patnácti letech, v roce 2009, je na základě rozhodnutí soudu poprvé umístěn do diagnostického ústavu, byla mu soudně nařízena ústavní výchova za skutky, kterých se dopustil, šlo především o opakující se krádeže, které byly součástí rozsudku, který nabyl právní moci. Mladistvý Martin spáchal ještě několik skutků majetkové trestné činnosti poté, kdy mu byla nařízena ústavní výchova a po dobu, kdy opakovaně utekl z výchovných ústavů. V průběhu třinácti měsíců svévolně utekl celkem jedenáctkrát, vystřídal diagnostické ústavy a výchovné ústavy od Pelhřimova až po Tachov. Martin H. byl obviněn se spáchání jednání majícího znaky provinění, a to celkem ze čtyř skutků. A to za porušování domovní svobody dle § 238 odst. 1 písm. a) zákona č. 140/1961 Sb., krádeže dle § 247 odst. 1 písm. b) zákona č. 140/1961 Sb., porušování domovní svobody dle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) odstavce 2 zákona č. 140/1961 Sb., a opět krádeže dle § 247 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 140/1961 Sb., spáchané ve spolupachatelství dle ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., které spáchal společně se členy své

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 76.

party, kterou tvořili 4 mladiství z Mariánských Lázní. O půl roku později v roce 2010 se dopouští další krádeže na osobě, policie následně zahájila úkony trestního řízení dle ustanovení § 158 odstavce 3 trestního řádu pro provinění krádeže dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. d) trestního zákona. Martin spáchal tento čin v úmyslu přímém, kdy chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoníku porušit nebo ohrozit zájem společnosti chráněný takovým zákoníkem. K přitěžujícím okolnostem lze přihlížet z důvodu, že mladistvý Martin H. tento čin spáchal s rozmyslem a po předchozím uvážení a také byl pro podobný čin odsouzen. Po dvou měsících se téměř osmnáctiletý Martin dopouští loupeže dle ustanovení § 173 odst. 1 trestního zákoníku v jednočinném souběhu s proviněním porušování domovní svobody dle ustanovení § 178 odst. 1 a 2 trestního zákoníku.

Z jeho výpovědí bylo zřejmé, že provinění bylo spácháno úmyslně, protože Martin přinejmenším věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem způsobit a pro případ, že jej způsobí, s tím byl srozuměn. Jako přitěžující okolnost je zde skutečnost, že již v minulosti byl za podobný čin odsouzen. Dne 18. 01. 2011 byl vynesena rozsudek Okresním soudem v Chebu pro mládež, kdy obžalovaný Martin H., toho času ve výkonu vazby ve Věznici Plzeň-Bory v jiném trestním řízení uznán vinným. Konkrétně, že si присvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil a čin spáchal vloupáním, neoprávněně vnikl do domu jiného, neoprávněně si opatřil nepřenosnou platební kartu, pro provinění loupeže a také pro provinění porušování domovní svobody. Za tyto skutky se Martinovi ukládá za první dvě provinění a za sbíhající se provinění, jímž byl pravomocně uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 15. 05. 2009 souhrnné trestní opatření odnětí svobody v trvání 3 měsíců, jehož výkon se podmíněčně odkládá na zkušební dobu 30 měsíců a zároveň Martinovi H. ukládá, aby podle svých sil uhradil proviněními způsobenou škodu. Za poslední tři provinění bylo Martinovi uloženo úhrnné nepodmíněné trestní opatření odnětí svobody v trvání 15 měsíců, pro jehož výkon se zařazuje do zvláštního oddělení či do věznice pro mladistvé. Tento rozsudek nabyl právní moci 10. 06. 2011. Mladistvý Martin na počátku hlavního líčení využil svého práva a odmítl vypovídat. Při hlavním líčení provedenými důkazy byl mladistvý Martin usvědčen také z tohoto jednání a v celém rozsahu ve shodě s obžalobou uznán vinným. V trestním řízení byl zkoumán duševní stav a psychické zdraví mladistvého Martina H. dvěma znalci. Ze závěrů znaleckých posudků vyplývá, že obžalovaný v kritické době netrpěl duševní

poruchou, která by významněji ovlivňovala jeho ovládací, či rozpoznávací schopnosti, je zřejmé, že mladistvý je za své činy uvedené ve výroku plně trestně odpovědný.⁴¹

Dnes je Martin plnoletý a v současné době je opět ve vazbě za loupež, kterou spáchal v herně. Celkem od své plnoletosti je stíhán pro šest skutků majících povahu majetkové trestné činnosti. Přestože se všechny státní instituce po celou dobu snažily Martinovi podat pomocnou ruku a napravit jej, nezdařilo se jej ani napravit, ani polepšit a plnohodnotně začlenit do společnosti.

3.2 Kriminální motivace, charakteristika mladistvého pachatele

Pro pochopení kriminální motivace mladistvého k páčání majetkové trestné činnosti je důležité odpovědět na otázku: Proč se mladistvý zachoval tak, jak se právě zachoval? Pro pochopení a motivaci mladistvého pachatele majetkové trestné činnosti je nutné vzít v úvahu psychologickou charakteristiku mladistvého, demografickou charakteristiku místa, sociální zázemí mladistvého. Poté pochopíme jeho jednání a je možné odhadnout jeho následný vývoj. Samotné působení vnějších podnětů nezpůsobí vznik delikventního chování, chování mladistvého je vždy ovlivněno vnitřním stavem mysli, danou příležitostí, nebo je dáno okamžitou a impulsivní reakcí na vzniklou pobídku či situaci. „*Cílem neboli motivem se stává to, co je hodnotné, a hodnotou je to, co vede k redukci potřeby, v níž se odráží stav těla nebo mysli.*“⁴²

Faktory ovlivňující vývoj jedince dělíme na:

- biologické
- psychologické
- fyziologické

V úvahu musíme vzít vztah mladistvého k prostředí, ve kterém žije a jak velký má toto prostředí na něj vliv, protože každý jedinec má určité biologické a psychické zvláštnosti. Počátek delikventního chování a následný vývoj není jednorázový a okamžitý proces. Na osobnost jedince působí v době vývoje různé kriminogenní

⁴¹ HAVELKOVÁ, E. *Násilná trestná činnost mládeže*. Praha, 2012, s. 31-38.

⁴² HYKLÍK, F., NAKONEČNÝ, M. *Malá encyklopedie současné psychologie*. Praha, 1977, s. 92.

faktory, krize hodnot, oslabení citových rodinných pout a hodnot, preference odlišných materiálních zájmů. Tyto faktory se střídají a prolínají, převažuje vliv, který nalezneme v nevhodném rodinném a sociálním prostředí, ze kterého následně vznikají tyto projevy chování:⁴³

- zatvrzelost, lhostejnost
- malá sebekritičnost
- nepřizpůsobivost a dělání těžkostí
- krutost a citová oploštělost k druhým
- neschopnost vcítit se do pocitů druhého
- nepřátelství vůči ostatním lidem s projevy agresivity
- vysmívání se
- identifikace s nevhodnými vzory chování
- ignorování nebezpečí provázené zbrklou odvážností.⁴⁴

Příkladem motivace ke spáchání majetkové trestné činnosti je například snadná momentální příležitost odcizit věc bez rizika odhalení. Pokus postihnout charakteristiku kriminálního chování mladistvých pachatelů trestné činnosti a pro ně typickou strukturu osobnosti a vytvořit jednotný model chování, není reálné. Osobnosti jednotlivých pachatelů, jejich schopnosti přizpůsobit se vlivům okolí, stejně jako jejich chování a následné projevy, jsou jedinečné. Výběr předmětu útoku je u mladistvého pachatele majetkové činnosti odlišný než u dospělého pachatele, je určován jiným systémem hodnot a preferencí zájmu. Mladiství odcizují zejména věci, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k jejich dosaženému věku a vyzrálosti líbí.

Preference zájmu tvoří:

- automobily a motocykly, jízdní kola
- telefony, televize, počítače a jiné multimediální zařízení
- oblečení, módní doplňky
- alkohol, cigarety a jiné návykové látky⁴⁵

⁴³ ZAPLETAL, J. a KOL. *Kriminologie*. Praha, 1996, s. 13-43.

⁴⁴ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 163-164.

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 91-92.

U mladistvých delikventů majetkové trestné činnosti nalezneme jednotlivé obecnější vnitřní charakteristické projevy:

- sebelítostí bez empatie vůči poškozenému
- lhostejné prožívání skutku
- nezájmem o osud poškozeného
- často chybí zpětná vazba
- neochota si připustit následek činu
- bezohlednost
- zatvrzelost
- snadná ovlivnitelnost nastalou situací
- falešnou lítostí po spáchání skutku⁴⁶

Majetková trestná činnost mladistvého není vždy přímým důsledkem touhy a snahy se obohatit, zároveň poukazuje na psychickou nerovnováhu a nezdravé sebevědomí. Delikventní chování je svědectvím o psychické slabosti, nevyzrálosti a konkrétních vývojových poruchách, pocitu ohrožení, strachu ze selhání, o sociální nestabilitě.⁴⁷ Výchova v rodině rozvíjí a formuje osobnost dítěte stejně jako ostatní podněty a zpětné reakce, vazby a impulzy, které následně vytváří morální hodnoty, povědomí a morální zvyklosti.⁴⁸

U mladistvého existuje řada biologických vnitřních faktorů majících bezprostřední vliv na spáchání majetkové trestného činu. Skutek může být podmíněný situací zcela náhodně nebo naopak stojí za vším silný vliv sociálního okolí.

Biologické faktory:

- dědičnost
- pohlaví
- věk
- úroveň mentálních schopností

⁴⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 162-163.

⁴⁷ NOVOTNÝ, P., *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006. s. 15-16.

⁴⁸ KELLER, J., NOVOTNÝ, P. *Úvod do filozofie, sociologie a psychologie*. Liberec, 2008, s. 166-168.

- vrozené dispozice

Jedním z faktorů je dědičnost, která může být zodpovědná za např. sníženou sebekontrolu nebo hyperaktivitu. Dědičnost je přenos tělesných a duševních vlastností z rodičů na své potomky. Výchova a následné projevy mladistvého jsou následně získané individuální zkušeností. Rodiče často vyžadují u svých dětí vlastnosti a zájmy obdobné jejich vlastním.

Dalším důležitým biologickým faktorem je pohlaví, muži se delikventního chování dopouštějí mnohem častěji než ženy. Četnost výskytu delikventního chování obou pohlaví je v poměru 10 mužů ku jedné ženě. Důvod je spatřován ve významu kladeného společností v případě seberealizace mužů, protože chlapečci mají blíže k vrstevnickým vazbám a partám než dívky. U dívek jsou zažité jiné účelové vzorce chování, výchova dívek se vyznačuje pevnějšími rodinnými vazbami a tím dává více příležitostí, při kterých si osvojí zábrany k nezákonnému chování. Další důvod je spatřován ve větší tendenci k agresivitě u mužů vzhledem k testosteronu, vliv na kriminální chování má také stáří pachatele, téměř 90 procent trestaných jedinců jsou mladí muži ve věku do 26 let.⁴⁹ K dalším biologickým faktorům patří úroveň mentálních schopností, častěji se závadového chování dopouštějí jedinci s nižší rozumovou schopností.⁵⁰ V úvahu musíme vzít nejen mentální schopnost, ale všechny vrozené dispozice na bázi temperamentových složek osobnosti.⁵¹

Pokud se u mladistvých delikventů podaří řádným působením rodiny ve spolupráci se státními institucemi navodit pocity svědomí, viny a odpovědnosti, má mladistvý na rozdíl od takzvaně převychovaných dospělých delikventů, kteří se jen mravně zapouzdří a zůstanou nadále latentními delikventy, šanci odolat dalšímu pokušení a stát se do budoucna bezúhonným a plně se zařadit do společnosti.⁵²

3.3 Typologie mladistvých pachatelů

Typologie napomáhá specifikovat určité psychologické charakteristiky, typologie delikventní subkultury pomáhá v poznávání osobnosti konkrétního mladistvého,

⁴⁹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 33-35.

⁵⁰ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 160.

⁵¹ HYKLÍK, F., NAKONEČNÝ, M. *Malá encyklopedie současné psychologie*, Praha, 1977, s. 29-30.

⁵² NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 16-17.

stanovuje přístupy a metody ovlivňování a možnosti nápravy. Nejpoužívanější je typologie pracující s celou osobností jako jedinečným celkem, kde jsou zjišťovány psychopatologické rysy, poruchy osobnosti a poruchy inteligence.

Z kriminogenního hlediska dělíme činy dle závažnosti:

- disociální
- asociální
- antisociální

Do disociálního stupně závažnosti řadíme projevy neukázněnosti, lhaní ve škole, špatné návyky, drobné přestupky proti normám. Asociální stupeň u mladistvých obsahuje závažnější odchylky od sociálních, etických a pedagogických norem, jakými jsou například toxikomanie, útěky z domova. Posledním a nejzávažnějším z hlediska společenské nebezpečnosti je antisociální stupeň, který obsahuje nezákonné skutky zahrnující různorodou trestnou činnost, jako například krádeže, loupeže, vandalství, vraždy.⁵³

Je zásadní omyl myslet si, že se provinilec stanovením typologie, nařízenou výchovou, převýchovou nebo léčbou dobrovolně zbaví svých obecně škodlivých nebo patologických vlastností a návyků, bez toho aniž by mohl získat šanci pro lepší sociální rozvoj. Nezákonné jednání je totiž pro provinilce možnost, jak dosáhnout uspokojení nedovoleným a společensky nepřijatelným způsobem.⁵⁴

Typologicky rozdělujeme mladistvé pachatele na:⁵⁵

- Socializovaný
- neurotický typ
- nesocializovaný typ
- mentálně socializovaný typ
- deviantně socializovaný typ
- typ s masivní psychickou poruchou.

Socializovaný typ je vhodnější označit jako typ normální. U mladistvého se jedná o mimořádné vybočení z dosavadní cesty, a zpravidla následně nedochází k recidivě. U

⁵³ PORTÁL NÁRODNÍHO INFORMAČNÍHO CENTRA PRO MLÁDEŽ, OSTROV RADOSTI [online]. 2012 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>>.

⁵⁴ NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 8-10.

⁵⁵ FISCHER S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008. s. 164-165.

jedince lze očekávat dynamiku prožívání, fungující svědomí a přijetí viny. Jedinec projevuje lítost a také snahu o nápravu a odpuštění. Tento typ delikventa lze spolehlivě rozeznat, má nejen vybudované zázemí, ale také pracovní dovednosti a návyky. Posléze je schopen návratu do společnosti bez větších problémů.⁵⁶

Jedinec neurotického typu je nápadný nestabilitou citů, snadným podrážděním, depresemi a obsedantními myšlenkami. Příčiny delikventního chování si jedinec aktuálně nemusí uvědomovat, často pramení z nesprávně působící rodiny, kde jedinec trpí citovou deprimací, týráním, nebo výchovy rizikových rodičů. Tento typ disponuje fungujícím svědomím a pocitem viny, taktéž vzorce chování lze nasměrovat do sociálně přijatelných forem a směřovat k pochopení toho, že má šanci se začlenit do většinové společnosti.⁵⁷

Jedinec nesocializovaného typu nemá potřebné mechanismy k odbourání a ukončení svého nežádoucího sociálního chování, přičemž pokus o následnou nápravu a výchovu včetně vyvolání pocitu viny nejsou účinné. Nesocializovaný typ pokládá slušnost a dobrou vůli a stud za projev slabosti, své okolí rozděljuje na silné a slabé, nejlehčí ústupek či vybočení se pokusí využít ve svůj prospěch bez ohledu na následky, nebo výčitky. Jedinec jinak vnímá své okolí, jinak cítí a myslí, má defektní vazby a vzorce chování. Jeho míra empatie je téměř nulová, není schopen ani plánovité činnosti ani se poučit ze zkušenosti. Jednání s takovým jedincem a pokus o nápravu je prakticky bez efektu.⁵⁸

Mentálně socializovaný jedinec, neboli mentálně nedostačující typ se vyznačuje nižší mírou rozumových schopností a také jeho projev chování odpovídá jeho rozumovým možnostem. Osobnost mentálně socializovaného je jednoduchá a přímočará, ve skupině či partě realizuje nápady dle návodu druhých. Díky jeho rozumovým schopnostem, které jsou na pásmu nízkého podprůměru, jeho sociální chování je snadno ovlivnitelné, bezděčně přebírá názory druhých. Z hlediska povahy delikventních činů se jedná převážně o násilné trestné činy s primitivní motivací a snazší následnou odhalitelností.⁵⁹

Jedinec deviantně socializovaného typu je schopen dobře si osvojit sociální normy skupiny, ve které se pohybuje. Tyto normy ale bývají odlišné od norem společností uznávaných a chráněných. Na příkladu tohoto typu je možné nejvíce zpochybnit

⁵⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008. s. 165.

⁵⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008. s. 166.

⁵⁸ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008. s. 167.

⁵⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008. s. 168.

existenci psychologických rozdílů mezi delikventy a normální populací.⁶⁰

Do typu s masivní psychickou poruchou jsou zařazeni jedinci se syndromem psychických onemocnění a poruch, přičemž u delikventního chování s nesrozumitelnou motivací k činu najdeme prvky neúměrného násilí a brutality. Pokusy o pozitivní ovlivnění a nápravu jsou neúčinné a nemožné, namísto uvěznění patří spíše do psychiatrické péče.⁶¹

3.4 Specifické znaky majetkové trestné činnosti mladistvých.

Delikventní chování mladistvých pachatelů majetkové trestné činnosti obsahuje nezaměnitelné a specifické znaky chování.

Pro spáchání činu u mladistvého pachatele majetkové trestné činnosti je charakteristické:

- neplánovitost, jednání ve zkratu, v momentální situaci často riskují, jednají impulsivně
- nepřiměřené používání prostředků, zvyšuje se agresivita a brutalita
- chybí prvek přípravy a zpětné vazby a schopnosti řídit sám sebe
- neberou ohled na možný dopad a ohled na následek svého jednání
- neúměrná tvrdost jednání končící ničením, znehodnocením
- stále častěji je páchána majetková trestná činnost se spolupachateli ve skupině
- páchání pod vlivem drog a alkoholu
- delikventní chování se opakuje
- v případě recidivy se postupně mladistvý stává k následkům lhostejný⁶²

Proto se může důsledkem bezvýznamné a neplánované krádeže stát i vražda. Majetková trestná činnost mladistvých bývá vyvolána momentální potřebou okamžitého uspokojení potřeb nebo prostě jen proto, že se jim daná věc líbí. Stále častěji se setkáváme s tím, že je čin spáchán pod vlivem návykových látek, které způsobují

⁶⁰ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 168.

⁶¹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 169.

⁶² VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, 1999, s. 417.

mnohem agresivnější a destruktivnější charakter a provedení činu.⁶³

Některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti souvisejí se somatickými znaky mladistvého pachatele a liší se tím od dospělého pachatele.

Fyziologické faktory:

- rychlejší schopnost pohybu
- mrštnost
- velká obratností
- menší postava
- nižší váha⁶⁴

Dalším specifickým znakem majetkové trestné činnosti mladistvých v partách a skupinách vrstevníků:

- společné utrácení finančních prostředků
- rozdělování následně získaných finančních prostředků z trestné činnosti
- rozdělování věcí a peněz dle hierarchie ve skupině
- dělba zisku dle podílu na spáchané majetkové trestné činnosti⁶⁵

Psychologové i kriminalisté poukazují na to, že stav naší společnosti v současné době usnadňuje projevy delikvence, a to zejména díky rychlému způsobu života, anonymitě a nezájmu okolí, což sebou nese mnoho příležitostí k páchání majetkové trestné činnosti. Příkladem jsou krádeže v obchodech, usnadněné přechodem na samoobslužný provoz, čímž je zvýšena šance na úspěch při krádeži.⁶⁶

Uvedeme-li příklad jedince, který trpí představou, že potřebuje více, než momentálně má nebo si zaslouží, rozhodne se poté spáchat nezákonný čin, kterým potřebnou věc získá a bude pravděpodobně z části na nějaký čas uspokojen. Činem si mladistvý vylepší nejen sebehodnocení, ale také pozici mezi ostatními vrstevníky a v neposlední řadě si zvýší svoji sociální úroveň a pozici.⁶⁷ S tím souvisí nároky na úpravu zevnějšku, způsoby chování, upřednostňovaná hudba, vztah k rodině, hodnota

⁶³ NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 12.

⁶⁴ MV České republiky [online]. 2010 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/navrh-systemoveho-pristupu-k-peci-o-detske-a-mladistve-delikventy>>.

⁶⁵ PORTÁL NÁRODNÍHO INFORMAČNÍHO CENTRA PRO MLÁDEŽ, OSTROV RADOSTI [online]. 2012 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>>.

⁶⁶ NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 15.

⁶⁷ NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 6-7.

peněz a priority hodnot, neúměrná potřeba nových spotřebních výrobků, mnohdy je jednání spojené s užíváním alkoholu a návykových látek.⁶⁸

3.5 Struktura, subkultury kriminality mladistvých

Strukturu kriminality mladistvých dělíme dle obžaloby z provinění či trestného činu a dle početnosti.

Nejčastějšími činy spáchanými mladistvými jsou:

- krádež
- poškozování cizí věci
- porušování domovní svobody
- výtržnictví
- loupež
- neoprávněné užívání cizí věci
- ublížení na zdraví
- podílnictví
- vydírání
- pohlavní zneužívání
- podvod

Majetková trestná činnost mladistvých je naprosto převažující a nejčetnější formou kriminálního chování mladistvých. Nejčastěji se setkáváme s:

- krádeží věcí z motorových vozidel
- krádeží motorových vozidel
- podvodů
- krádeží jízdních kol
- vloupání do víkendových chat
- vloupání do bytů
- zpronevěra
- krádeží v bytech bez vloupání
- vloupání do obchodů a restaurací.

⁶⁸ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 83.

Násilné činy jinak trestné nebo provinění mají v celkovém objemu u nezletilých a mladistvých zhruba desetkrát menší četnost než kriminalita majetková. Mravnostní kriminalita mladistvých je v celkovém počtu činů jinak trestných nebo provinění podstatně méně častá než majetková kriminality mladistvých. Dle četnosti spáchaných skutků mladistvými je na prvním místě majetková kriminalita.⁶⁹

U majetkové kriminality mladistvých rozeznáváme tři základní delikventní subkultury:

- kriminální
- konfliktní
- retreatistická

První kriminální subkultura vzniká tam, kde jsou otevřené nelegitimní příležitosti, kde mladistvý zastupuje roli dospělého pachatele, který mu je vzorem a učí jej získávat potřebné znalosti a dovednosti.

Druhou subkulturou je konfliktní subkultura, u které není podstatné, zda jde o legitimní či nelegitimní příležitosti. Její podstata spočívá v tom, že mladiství vstupují do kriminálních part, kde se přiklánějí k násilí, ukázkám odvahy a následnému získávání respektu v rámci této subkultury.

Poslední subkulturou je retreatistická subkultura, která strategicky dává přednost úniku. Zde nalezneme mladistvé z obou předchozích typů subkultur, zejména ty, kteří se nedokázali do těchto dvou prvních subkultur zařadit, nebo byli v rámci těchto subkultur neúspěšní. Existuje mnoho teorií, které se zabývají tím, jak souvisí deviace, mladistvý a jeho následná trestná činnost. Doposud žádná teorie jednoznačně nezodpověděla otázku, proč se při existenci totožných životních příležitostí někteří stanou delikventy a jiní nikoliv. Ze skupiny jedinců, kteří čelili analyzovanému problému, malá část páchala trestnou činností a pouze několik jedinců ze skupiny, kteří páchali trestnou činností, se následně stalo členy part delikventní subkultury.⁷⁰

Vrstevnické skupiny a party můžeme rozdělit na:

- stabilní integrovanou skupinu

⁶⁹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 145-150.

⁷⁰ MUNKOVÁ, G. *Sociální deviace*. Praha, 2004, s. 51-59.

- neintegrovanou nestabilní skupinu.

Stabilní integrovaná skupina vzniká a funguje v prostředí, v němž jsou delikventní projevy akceptovány i dospělými, kteří si do jisté míry své nástupce zaučují, příkladem jsou gangy kapsářů.

Neintegrovaná nestabilní skupina je složena z mladistvých, kteří se snaží prosadit a ukázat svoji moc a sílu, nesouhlas, nebojácnost, protest. Pro tuto skupinu je typický prvek násilí a agresivita a to nejen na veřejnosti, ale i vně skupiny.⁷¹

Pro vznik kriminální kariéry, která je také často nazývána kriminální kariéra úpadkové lokality, je typické:

- selhání sociální kontroly
- skupina mladistvých má jiný systém hodnot
- míra desiluze
- roli má i prostředí⁷²
- zvýšená anonymita ve specifických městských částech
- sociální kontrola je často nedostatečná⁷³

Velká část mladistvých pachatelů majetkové trestné činnosti se stále častěji rekrutuje již z dětských řad a jejich věková hranice se neustále snižuje. Dále se zvyšuje se brutalita mladistvých pachatelů, a s ní roste počet útoků proti životu, lidské důstojnosti a svobodě. Následky majetkové kriminality mladistvých jsou stejně společensky závažné jako pohnutky, které k ní vedou. Nejzávažnější skutky majetkové kriminality nalezneme v případech, které mládež páchá ve skupině a zejména ve velkých městech.⁷⁴

Protože se případy delikventního chování u mladistvých se liší nejen možnostmi a příležitostmi, ale také svojí intenzitou a věkem, rozdělujeme mladistvé delikventy na:

⁷¹ MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*. Praha, 2003. s. 85-6.

⁷² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 45-49.

⁷³ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 131.

⁷⁴ ZAPLETAL, J., a KOL. *Kriminologie*. Praha, 1996, s. 9.

- chronické celoživotní pachatele
- mladistvé pachatele.

Chronický delikvent má svoji kriminální kariéru, jejíž počátky lze nalézt již mezi 6.-12. rokem a po čase se dostane jako pachatel před orgány činné v trestním řízení, jeho intervaly mezi recidivou se často zkracují.

Mladistvý pachatel se dopouští především kriminality příležitostné, která je nejčastěji protestem proti rodině. U tohoto pachatele dochází zhruba ve věku 18-21 let k odbourání kriminálního chování, existuje reálná velká šance na nápravu, neboť v průběhu svého dospívání si dostatečně osvojí prosociální chování.⁷⁵

3.6 Vliv rodiny, školy a médií na mladistvého

• Vliv rodiny

Rodina a výchova má největší vliv na utváření osobnosti jedince, upevňují materiální citové hodnoty a rozvíjí sociální vztahy, inteligenci, svědomí, tvořivost, empatii, toleranci. Od rodinných vazeb postupně s věkem dítě přechází k rozmanitým sociálním kontaktům, je nuceno přizpůsobit se společným rituálům, pravidlům a normám, naučí se vnímat a posuzovat samo sebe i výsledky své činnosti, učí se sebehodnocení a poznávání. Právě proto je rodina považována za nejdůležitější sociální skupinu. O dobré výchově můžeme mluvit tam, kde dítě uspokojuje potřeby rodiče a ti uspokojují potřeby dítěte.⁷⁶

Z hlediska budoucích společenských rolí a identity plní rodina funkci biologickou, ekonomickou, sociální a psychologickou. Pokud ale rodina jednu z těchto funkcí dostatečně neplní, může se stát zdrojem poruch, negativního vývoje a dalších patologických jevů.⁷⁷

Mnohdy dojde k prvnímu provinění i z důvodu nespolehlivosti, nesounáležitosti, nebo jen nedostatku soucitu. To může vést dítě k potřebě lhát, podvádět, jednat agresivně. Protože i málo významná provinění mají negativní následky, záleží poté na každém jedinci a rodině, zda jednání bude eskalovat dále a povede k delikvenci.⁷⁸

Na majetkové kriminalitě mladistvých se podílejí častěji jedinci z neúplných a nefunkčních rodin, delikventní rodiče vytvářejí svojí antisociální výchovou nežádoucí

⁷⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 74-81.

⁷⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 39-49.

⁷⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 188.

⁷⁸ NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 4-16.

vzory chování a negativní podmínky pro své potomky. Časté je také nevhodný až příliš ochranný postoj rodiny, tam se jedinec snaží prosadit a být samostatný a snadno sejde na scestí a začne se chovat nezákonně. Z takových kriminogenních rodinných podmínek je zhruba 70 procent z celkového počtu delikventních dětí a mládeže.⁷⁹

• Vliv školy

Škola je druhým největším sociálním systémem po rodině. Je odpovědná za socializaci o to více, jak slábne vliv rodiny. Vznikne-li problém, měla by její škola umět vyhledat, pojmenovat a napomoci jej zavčas řešit. V rámci výchovně vzdělávacího procesu by mělo dítě získávat informace, znalosti a utvářet si dovednosti, upevňovat postoje a hledat ucelený názor na život.

Spolupráce školy a rodiny by měla mít zpětnou vazbu. Škola nemá být a ani v minulosti nebyla jen jednostrannou institucí, která sloužila jen pro vzdělávání. Mezi první asociální a antisociální projevy ve škole patří lhaní, vzdorovitost, záškoláctví, útěky z domova a krádeže. Tyto signály jsou varovným signálem toho, že se v rodině vyskytují negativní jevy.⁸⁰

• Vliv médií

Nejčastějšími médii jsou televize a reklama, internet, zábavní průmysl, počítačové hry. Média podsouvají lákavé a lehce dostupné představy, ovlivnit mohou zejména ty mladistvé, kteří mají dostatek neorganizovaného času.⁸¹ Čas, po který mládež sleduje televizi, je v průměru delší, než ostatní mimoškolní aktivity a má stále vzestupný trend. Mladiství se často stylizují v počítačovém světě či filmovém thrilleru do role beztrestných hrdinů, časem se u nich posouvá hranice reality, deformují se představy o souboji dobra a zla.⁸²

Reklama má za cíl zvýšit prodej, vybízí k materiální nadspotřebě, ale nebere ohled na rozdílné finanční možnosti. Nabízí exkluzivní zboží a služby, které stojí velký obnos peněz, který nejsou mnohdy schopni poctivou prací mnozí rodiče ani jejich děti vydělat. Jedinci z chudších poměrů takovou reklamu vnímají nejsilněji a jsou nuceni se

⁷⁹ ZAPLETAL, J. a KOL. *Kriminologie*. Praha, 1996, s. 10.

⁸⁰ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 120-137.

⁸¹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 38.

⁸² NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 47-48.

s nastalou situací vyrovnat. Mnozí ji překlenou tím, že začnou páchat majetkovou trestnou činnost. U mladistvých je na žebříčku hodnot na prvním místě udržení věci a až následně způsob jejího získání.⁸³

⁸³ NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec, 2006, s. 26-30.

4 Prevence a převýchovný proces

Z latinského slova *praeventus* vznikla dnešní prevence, v překladu znamenající zákrok předem či ochrana. Hlavním cílem prevence delikventního chování u mladistvých je včas podchytit symptomy poruch chování a mravního ohrožení a najít nejlepší a nejúčinnější nápravná opatření.

Prevenici rozlišujeme:

- prevenci situační
- prevenci sociální
- prevenci viktimmnosti
- prevence primární
- prevence sekundární
- prevence terciální

Prevence obecně funguje pomocí informačních kampaní adresovaných občanům a organizacím, napomáhá zvýšit bezpečí osob a zajistit bezpečnost jejich majetku.⁸⁴

„Při selhávání výchovných funkcí rodiny a ohrožení psychického, fyzického a sociálního vývoje se z důvodu společenské závažnosti nabízí podpora a pomoc ze strany různých institucí. Problémům se ale dá předcházet včasnou prevencí a stanovením výchovných opatření zaměřených na společensky požadovaný vývoj.“⁸⁵

Na prevenci není nikdy pozdě, je však podstatně méně účinná, jestliže začne působit až v době, kdy se již mladistvý jedinec stane delikventem a má utvořené a zažité vzorce delikventního chování. Zamyslíme-li se nad účinností a nasměrováním prevence majetkové trestné činnosti, musíme se zamyslet nad motivací k páčání trestné činnosti.⁸⁶

V prevenci majetkové kriminality má důležitou roli i policie, její nezastupitelná role je určena obsahovým zaměřením a postavením ve společnosti. Preventivní práce policie spočívá v analyzování a zjišťování okolností a faktorů, které souvisí s trestnou činností, nebo které ji usnadňují. Policie chrání zejména bezpečnost osob a majetku, vyhledává a odhaluje pachatele trestné činnosti, zajišťuje veřejný pořádek a plní mnohé další úkoly za podpory technických i právních opatření. Represivní část prevence se

⁸⁴ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 31-188.

⁸⁵ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 138.

⁸⁶ ČÍRTKOVÁ, L., *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 82-92.

zaměřuje na důsledky kriminogenního vývoje, předmětem represivní prevence jsou zejména podmínky a příčiny kriminality, preventivní část se zaměřuje na předcházení páchaní trestné činnosti, je účinnější, perspektivnější a méně nákladná než represivní část.⁸⁷

„Orientačně se předpokládá, že policie reaguje na každý desátý delikt mladistvých.“⁸⁸

Sociální prevence je určena pro předem nedefinovatelný okruh osob, zaměřuje se na sociální faktory trestné činnosti, situační prevence je soubor opatření na omezování kriminogenních opatření stěžující spáchání trestného činu a zároveň zvyšující pravděpodobnost odhalení a dopadení osoby pachatele. Prevence viktimmnosti je obsažena jak v prevenci sociální, tak i v prevenci situační. Je určena potencionálním i skutečným obětem trestných činů. Dále podle okruhu adresátů prevenci dělíme na prevenci primární, sekundární a terciální.⁸⁹

Primární prevence je zaměřena na primární počátky příčin delikvence, jejím úkolem je pachateli ztížit provedení trestného činu, u mládeže preferuje zejména aktivity zaměřené proti vzniku závadového chování. Cílem je vytvoření podmínek pro pozitivní rozvoj společnosti, zvýšení schopnosti řešit různé konflikty a náročné situace řešit vhodným způsobem. Základy primární prevence jsou zakotveny v rodině, a pokud rodina není schopna zabezpečit řádnou výchovu dítěte ani účinnou prevenci delikventního chování, přichází na řadu pomoc odborníků a specializovaných pracovišť.⁹⁰ Preventivní programy primární prevence dělíme do pěti skupin. Program pro předškolní děti, programy určené rodičům, programy vázané na školu, vrstevnické programy a komunitní programy.⁹¹

Sekundární prevence se zabývá konkrétními rizikovými jedinci, u nichž je předpoklad nežádoucího jednání, nebo kteří se již dopustili nezákonného jednání, anebo je zde předpoklad, že se stanou oběťmi trestného činu. Cílem je včasné vyhledávání a pojmenování problémů a jejich řešení a náprava a odvrácení od kriminálního jednání. K sekundární prevenci jsou zřizována střediska výchovné péče pro děti a mládež, která poskytují všestrannou poradenskou a speciální pedagogickou péči a činnost, ambulantní i internátní péči jedincům s rizikem či projevy poruch jednání a negativních jevů

⁸⁷ZAPLETAL, J. A KOL. *Kriminologie*. Praha, 2000, s. 63-75.

⁸⁸ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň., 2004, s. 84.

⁸⁹ZAPLETAL, J. A KOL. *Kriminologie*. Praha, 2000, s. 63-64.

⁹⁰FISCHER, S. ŠKODA, J., *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 139.

⁹¹MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 266-284.

v sociálním vývoji.⁹²

Terciální prevence je zaměřena na předcházení recidivy trestné činnosti. Je souhrnem opatření určených jedincům, kteří se již protiprávního jednání dopustili. Zaměřuje se na lokality a osoby, které již byly kriminalitou poškozeny. Terciální prevence slouží k nasměrování chování pachatele do sociálně přijatelných struktur ve specializovaných zařízeních pro ochrannou výchovu. V souvislosti s mladistvými delikventy není terciální prevence moc často spojována, neboť se týká především mladých dospělých a dospělých osob.⁹³

4.1 Převýchovný proces

V převýchovném procesu jsou stanoveny povinnosti jednotlivých subjektů při péči o děti a mladistvé, které vyžadují zvýšenou pozornost, kteří spáchali čin jinak trestný, opakovaně se dopouští přestupků či jinak ohrožují občanské soužití, o jedince utíkající od fyzických nebo právnických osob odpovědných za jejich výchovu. Pracovník sociálně právní ochrany dohlíží a pravidelně sleduje chování mladistvého, ať už v jeho rodině či mimo ni, kontroluje nejen dodržování uloženého programu mladistvému, ale i uložených povinností či omezení a snaží se ovlivňovat mladistvého tak, aby nepokračoval v závadovém jednání. Péče o mladistvé je zajišťována formou intervence ve speciálních školských výchovných zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovny nebo preventivní péče. Tuto péči obstarávají psychiatrické léčebny, léčebny, oddělení nebo poradny. Školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy jsou diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav.

• Ústavní výchova

Nařizuje se podle Zákona o rodině v občanskoprávním řízení nezletilci do 18. let příslušný soud v případech, kdy jiná výchovná opatření nevedla k jeho nápravě, nebo pokud rodiče z vážných důvodů nemohou výchovu dítěte zabezpečit. Nařizuje se tedy z důvodů výchovných i sociálních. Ústavní výchova je opatřením, která nemá ze zákona trestný, ale preventivní charakter. Trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do dosažení zletilosti, tj. osmnáctého roku věku, nebo pokud nerozhodne soud jinak. Výchova může být zrušena kdykoliv na základě žádosti zákonných zástupců a to

⁹²FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 139.

⁹³FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha, 2008, s. 139.

pokud pominou důvody, pro které byla nařízena, nebo splnila svůj výchovný účel před dosažením osmnáctého roku věku. V opačném případě může být soudem výjimečně prodloužena i po dosažení zletilosti, pokud svůj účel nesplnila, nejdéle však do devatenácti let.⁹⁴

●Ochranná výchova

Jedná se o ochranné opatření, které ukládá příslušný soud v občanskoprávním řízení. Spáchá-li nezletilý jedinec mezi 12 až 15 rokem věku čin, za který lze dle uložit výjimečný trest, nebo spáchá-li mladistvý mezi 15 až 18 rokem věku trestně postižitelný čin, může být z rozhodnutí soudu namísto trestu odnětí svobody uložena ochranná výchova, která se provádí ve výchovných ústavech. Trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do dovršení 18 let věku. Pokud by nebylo do této doby dosaženo účelu, může ji soud i prodloužit do 19 let věku.

●Diagnostický ústav

Diagnostický ústav má speciální postavení z důvodu, neboť přijímá mladistvé jen na omezenou dobu. Během této doby provede diagnostiku a komplexní vyšetření jedince, který je poté umístěn do konkrétního zařízení. Do diagnostických ústavů jsou přijímáni mladiství nejen na základě rozhodnutí soudu, ale také na základě žádosti rodičů nebo zákonných zástupců. Diagnostické ústavy plní úkoly nejen diagnostické, ale také vzdělávací, terapeutické, výchovně sociální.

●Výchovný ústav

Do výchovných ústavů jsou umísťováni mladiství se závažnými poruchami chování, u nichž byla soudně nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Výchovný ústav úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Pobyt ve výchovném ústavu je ukončen buď dosažením plnoletosti, nebo platným soudním rozhodnutím.⁹⁵

⁹⁴MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 171-207.

⁹⁵MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*. Praha, 2003, s. 156-162.

4.2 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba provádí úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení.

Probace je organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Mediace je mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným. Je to činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením, kdy mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.⁹⁶

Jedná se především o opětovné zařazení pachatele do běžného života společnosti bez následné protizákonné činnosti a porušování zákonů ve společnosti. Pro nápravu mladistvého a také pro společnost je lepší, pokud stát uplatní sankce s lepšími a dlouhodobějšími účinky, které nazýváme alternativními opatřeními. Opatřeními jsou například trest obecně prospěšných prací, institut odklonů trestního stíhání, kterými je podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání.

Důležitým cílem je ochrana společnosti a na ni navazující následná prevence kriminality.⁹⁷

⁹⁶ ČESKO. Zákon o Probační a mediační službě. Ostrava, 2008, s. 405-410.

⁹⁷ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha, 2003, s. 117-196.

5 ZPRACOVANÁ STATISTIKA EVIDOVANÉ MAJETKOVÉ TRESTNÉ ČINNOSTI MLADISTVÝCH Z LET 2002-2012 NA TERITORIU OKRESU CHEB

Práce vyhodnotila statistické výstupy majetkové kriminality mladistvých z let 2002-2012 evidované na teritoriu okresu Cheb. Toto teritorium je z hlediska PČR **Územním odborem Cheb a eviduje tato obvodní oddělení PČR:**

→Aš

→Františkovy Lázně

→Cheb- město

→Cheb-venkov

→Lázně Kynžvart (toto oddělení je v statistikách vykazováno do roku 2011, poté je oddělení v Lázních Kynžvart spojeno s oddělením PČR v Mariánských Lázních)

→Mariánské Lázně

→Plesná

Statistika je zpracována dle evidovaných skutků majetkové kriminality mladistvých, nezahrnuje fakt, zda byl mladistvý ze skutku následně obviněn a potrestán.

Kritéria pro vypracování statistické tabulky:

→skutek spáchaný na Územním odboru PČR Cheb, který byl oznámen Policii ČR

→doba spáchání skutku zahrnuje období od ledna 2002 až po prosinec roku 2012

→pachatelem skutku je mladistvý ve věku od 15 do 18 let

→jedná se majetkové skutky uvedené v trestním zákoníku

Zpracováním statistických údajů dle shora uvedených kritérií práce analyzovala a vyhodnotila evidované skutky a následně zjistila, že v roce 2002 bylo zaznamenáno statistikou 84 majetkových trestných činů mladistvých. V roce 2003 byl zaznamenán největší vzestup majetkové kriminality z let 2002-2012 a to 100 skutků. V roce 2004 zaznamenáváme sestupnou tendenci při 72 skutcích. V roce 2005 je evidováno 67 skutků a v roce 2006 je evidováno 64 skutků. Roku 2007 bylo zaevidováno 48 skutků. I v roce 2008 trvá sestupný trend, je evidováno 42 skutků. Od roku 2009 je zaevidován lehký vzestup a to 55 skutků, v roce 2010 skutků 59. V roce 2011 zaznamenáváme 49 skutků, v roce 2012 pouze evidovaných 12 skutků majetkové kriminality mladistvých.

5.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření mezi respondenty⁹⁸

Z dotazníkového šetření provedeného na teritoriu okresu Cheb vyplývá, že většina dospělých i mladistvých respondentů žijících na teritoriu Cheb se osobně setkala s majetkovou kriminalitou mladistvých a zároveň zná ze svého okolí mladistvého, který se dostal do problémů s dodržováním zákonů a podílel se na majetkové kriminalitě mladistvých. Většina dospělých i mladistvých respondentů si také myslí, že působení rodiny, ve které mladistvý vyrůstá, má zásadní vliv a podíl na tom, že se z mladistvého následně stane delikvent. Většina dotázaných respondentů je přesvědčena, že prevence kriminality není na teritoriu okresu Cheb na dobré a dostačující úrovni, tresty a opatření ukládané soudem mladistvým nejsou dostatečné a účinné.

V názoru na to, zda kurátor může kladně a pozitivně působit na mladistvého, který má problémy se zákonem, se největší počet respondentů vyjádřil slovem „nevím“.

V jediné otázce se názor mladistvých a dospělých respondentů liší, a to u otázky týkající se trestů a opatření ukládaných soudem mladistvým včetně zákonné úpravy při spáchání majetkové trestné činnosti mladistvých. Skupina mladistvých respondentů se na rozdíl od dospělých respondentů domnívá, že tresty a opatření stejně jako zákonná úprava jsou dostačující a účinné.

Skupina dospělých respondentů z řad policie a skupina respondentů z řad dospělých osob, kteří nepracují v resortu ministerstva vnitra a jejich pracovní náplň nevyžaduje znalost zákonů a v názorech se shoduje s výjimkou možností působení kurátora na mladistvého. Respondenti z řad policie se přiklánějí k názoru, že působnost kurátora není dostatečná a účinná.

Třetina všech respondentů nemá ucelený názor, zda trend majetkové kriminality mladistvých v letech 2002-2012 klesá či stoupá. Nadpoloviční třetina zbývajících respondentů se domnívá, že trend majetkové kriminality mladistvých na teritoriu okresu Cheb stoupá. Všechny tři skupiny respondentů mají shodný názor, že nejčastější příčina majetkové kriminality mladistvých spočívá ve špatné výchově v rodině mladistvého, která má velký podíl na tom, že se z mladistvého následně stane delikvent.

⁹⁸ Příloha č. 1, 2

Závěr

Bakalářská práce „**MAJETKOVÁ TRESTNÁ ČINNOST MLÁDEŽE NA TERITORIU OKRESU CHEB**“ vymezila obecně užívané pojmy související a týkající se majetkové trestné činnosti mladistvých zejména z kriminologického hlediska, dále uvedla druhy prevence a následný převýchovný proces mladistvého delikventa.

Vymezené cíle bakalářské práce byly naplněny metodou analýzy, syntézy, komparace a dotazníkového šetření.

Ke vzniku majetkové činnosti mladistvých práce v teoretické části analyzuje osobnost jedince, kterou ovlivňují vnější a vnitřní vlivy. Mezi vnitřní vlivy řadíme biologické, psychologické a fyziologické faktory. Jedná se o souhrn zděděných a vrozených vlastností. Vnější vlivy souvisejí se sociálním prostředím, ve kterém mladistvý vyrůstá, bydlí a s kým se stýká. Zásadně ovlivňují proces socializace a následný vývoj jedince. Pro názornost tohoto problému práce uvádí na konkrétní osobě mladistvého žijícího na teritoiu Cheb jeho kriminogenní vývoj.

K vnitřním fyziologickým znakům řadíme somatické znaky typické pro mladistvé pachatele majetkové trestné činnosti s ohledem na jejich věk a postavu. Je to zejména mrštnost, obratnost, rychlost pohybu, menší vzrůst a také váha. Mezi biologické znaky řadíme vrozené vlastnosti jedince, které mohou vést k delikventnímu chování a páchání majetkové trestné činnosti. Jedná se o zejména o dědičnost, pohlaví daného jedince, mentální schopnosti a psychologické poruchy mladistvého. Mezi vnitřní psychologické znaky majetkové trestné činnosti mladistvých projevy chování provázené neplánovitostí, impulsivností a emocionálním chováním, neúměrná agresivita spojená s nepřiměřeným užíváním prostředků, brutalita a destruktivní jednání bez prvků přípravy a zpětné vazby. Tyto vnější vlivy jsou u delikventních mladistvých ve zvýšené míře zaznamenány v místech, kde je rozvinuta delikventní subkultura mladistvých a sociální kontrola společnosti není dostačující. Nejčastěji se delikventními projevy vyznačují ti mladiství, v jejichž rodinách selhala výchovná funkce rodiny, v místech se zvýšenou anonymitou prostředí, kde se může naplno projevit negativní vliv delikventních vrstevníků a part a sociálního prostředí, ve kterém jedinec žije.

V praktické části práce vyhodnotila názory respondentů a tyto následně porovnála s oficiálními statistickými výstupy PČR. Práce dospěla k názoru, že respondenti nemají

jednoznačný názor na trend majetkové kriminality mladistvých, více než třetina respondentů se domnívá, že majetková kriminalita mladistvých má stoupající trend.

Je nutné zdůraznit, že oficiální statistické výsledky PČR u majetkové trestné činnosti mladistvých se týkají pouze evidovaných skutků, které byly oznámeny a z tohoto důvodů mohly být do této statistiky zapsány. Ne všechny majetkové trestné činy mladistvých jsou zaevidovány nebo u nich není zřejmé, že je spáchal mladistvý. Vezme-li fakt, že latentní kriminalita v oficiálních statistikách není evidována, je u majetkových trestných skutků dle odhadu nahlášen každý desátý skutek. Tím práce vysvětluje, proč došlo k rozdílnému názoru dotázaných oproti údajům statistiky.⁹⁹

Třetinový nesoulad respondentů dotazníkového šetření porovnaný s výsledkem statistiky svědčí o skutečnosti, že by majetkové kriminalitě mladistvých měla společnost věnovat větší pozornost, zejména proto, aby došlo nejen ke snížení kriminality, ale i z toho důvodu, aby oficiální statistika mohla poskytovat objektivnější a celistvější obraz o stavu kriminality.

Přínosem bakalářské práce je zhodnocení názorů respondentů na delikventní projevy týkající se majetkové kriminality mladistvých na teritoriu okresu Cheb. Většina respondentů se osobně setkala s projevem majetkové trestné činnosti a osobně zná delikventního mladistvého, který se dopustil majetkové trestné činnosti. Většina respondentů si uvědomuje důležitost výchovy a rodiny, která dle jejich názoru nese odpovědnost za následný vznik delikventního závadového chování a následné majetkové trestné činnosti, po vlivu rodiny a výchovy dávají respondenti velkou důležitost nedostatku finančních prostředků a vlivu drog na mladistvé. Dále většina respondentů zastupuje názor, že prevence a tresty hrozící mladistvým delikventům stejně jako zákonná úprava a rychlost jejího výkonu nejsou na dobré a dostačující úrovni a nejsou pro ochranu společnosti dostačující.

Po shrnutí všech specifíků, faktorů a vlivů, které působí na osobu mladistvého pachatele majetkové trestné činnosti, došla bakalářská práce k závěru, že primárně nejdůležitější pro vývoj jedince je kvalitní výchova v rodině, která plní řádně svoji funkci.

⁹⁹ Příloha č. 2, 3, 4, 5, 6 a 7

Sekundárně je velmi důležitá cílená prevence kriminality a kvalitní zákony, které nejen ochrání společnost před kriminalitou, ale které pomohou napravit a vrátit mladistvého delikventa plnohodnotně zpět do společnosti.

„Největším lákadlem ke špatným skutkům je naděje na beztrestnost.“¹⁰⁰

Marcus Tullius Cicero

¹⁰⁰ AZ Citáty [online]. 2013 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://azcitaty.cz/marcus-tullius-cicero/11882/>>.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

- 1.ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. 431s. ISBN 80-86473-86-4.
- 2.FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika*. Praha : Triton, 2008. 205 s. ISBN 978-80-7387-014-0.
- 3.HYKLÍK, F., NAKONEČNÝ, M. *Malá encyklopedie současné psychologie*. 2.vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 340 s.
- 4.JEDLIČKA, R. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. 487 s. ISBN 8073120380.
- 5.KELLER, J. *Úvod do sociologie*. 3.vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995. 188 s. ISBN 80-85850-06-0.
- 6.KELLER, J., NOVOTNÝ, P. *Úvod do filozofie, sociologie a psychologie*. 1. vyd. Liberec : Dialog, 2008. 224 s. ISBN 978-80-86761-81-7.
- 7.MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vyd. Praha : Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
- 8.MUNKOVÁ, G. *Sociální deviace*. Praha : Univerzita Karlova Karolinum, 2004. 134 s. ISBN 80-246-0279-2.
- 9.NEZKUSIL, J. A KOL. *Československá kriminologie*. Praha : Orbis, 1971. 304 s.
- 10.NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec : Dialog, 2006, 64 s. ISBN 80-86761-45-2.
- 11.SKOPALOVÁ, J. *Vybrané kapitoly ze sociálních deviací*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2002. 36 s. ISBN 8024401460.
- 12.VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2008. 805 s. ISBN 978-80-7367-414-4.
- 13.ZAPLETAL, J., A KOL. *Kriminologie*. Díl I. Obecná část. 3.vydání Praha : Vydavatelství PA ČR, 2000. 81 s. ISBN 80-89981-15-7.
- 14.ZAPLETAL, J., A KOL. *Kriminologie*. Díl II. Zvláštní část. 3.upravené vydání. Praha : Vydavatelství PA ČR, 1996, 125 s. ISBN 80 - 7251-003-7.

Legislativní dokumenty

- 1.ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 1. ledna 2004. Úplné znění zákona č.218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), jak vyplývá z pozdějších změn. In *Úplné znění Trestní předpisy, Česká republika*. Ostrava : Sagit, 2008, 448 s. ISBN 978-80-7208-691-7.
- 2.ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 1. ledna 2010. Úplné znění zákona č.40/2009 Sb., Trestní zákoník, jak vyplývá z pozdějších změn. In *Úplné znění Trestní předpisy, Česká republika*. Ostrava : Sagit, 2010, 448 s. ISBN 978-80-7208-736-5.
- 3.ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 1. leden 1962. Úplné znění zákona č.140/1961 Sb., Trestní řád, jak vyplývá z pozdějších změn. In *Úplné znění Trestní předpisy, Česká republika*. Ostrava : Sagit, 2010, 256 s. ISBN 978-80-7208-736-5.
- 4.ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 1.leden 1998.Úplné znění zákona č. 257/1998 Sb., O probační a mediační službě, jak vyplývá z pozdějších změn. In *Úplné znění Trestní předpisy, Česká republika*. Ostrava : Ostrava, Sagit, 2008, 448 s. ISBN 978-80-7208-691-7.

Ostatní zdroje

- 1.HAVELKOVÁ, E., *Násilná trestná činnost mládeže*, Praha, 2012, 42 s., Absolventská práce. Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze. Vedoucí práce Mgr. Jan Stejskal.

Internetové zdroje

- 1.AZ Citáty [online]. 2013 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://azcitaty.cz/marcus-tullius-cicero/11882/>>.
- 2.MV České republiky [online]. 2010 [cit. 2012-10-10]. Dostupné ze sítě Internet <<http://www.mvcr.cz/clanek/navrh-systemoveho-pristupu-k-peci-o-detske-a-mladistve-delikventy>>.
- 3.PORTÁL NÁRODNÍHO INFORMAČNÍHO CENTRA PRO MLÁDEŽ, OSTROV RADOSTI [online]. 2012 [cit. 2012-10-10]. Dostupné ze sítě Internet <<http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>>.

Intranetové zdroje (intranet MV PČR)

1. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/12/12/sestava_mapky/majetkova_12-12.png>.
2. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/12/11/_SEST_ostatni.asp>.
3. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/11/11/_mes_ROOT.ASP>.
4. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/10/11/_mes_ROOT.ASP>.
5. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/9/11/_mes_ROOT.ASP>.
6. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/8/11/_mes_ROOT.ASP>.
7. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/7/11/_mes_ROOT.ASP>.
8. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/6/11/_mes_ROOT.ASP>.
9. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/5/11/_mes_ROOT.ASP>.
10. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/4/11/_mes_ROOT.ASP>.
11. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/3/11/_mes_ROOT.ASP>.
12. Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/2/11/_mes_ROOT.ASP>.

Přílohy

Přílohou bakalářské práce č. 1 je dotazník, který byl rozdán respondentům dotazníkového šetření. Přílohou č. 2 je tabulka vypracovaná zhodnocením výsledků z dotazníkového šetření provedeného mezi respondenty žijícími na teritoriu okresu Cheb. Přílohou bakalářské práce č. 3 a č. 4 jsou tabulka a graf zpracované vlastním sestavením dle oficiálních statistických výstupů majetkové kriminality mladistvých, ze kterých vyplývá, že trend majetkové kriminality mladistvých má klesající trend. Příloha č. 5 je mapa celkové majetkové kriminality v ČR za rok 1994 až 2012, ze které je patrné, že právě teritorium okresu Cheb a kraj, do jehož teritoria ÚO Cheb spadá, patří v České republice k místům s nejnižší majetkovou kriminalitou dospělých pachatelů i mladistvých pachatelů. Přílohou č. 6 je graf majetkové kriminality stíhaných dětí a mladistvých za období od 2010 do 2012, která srovnává kriminalitu v jednotlivých krajích ČR, ze které je patrné, že Karlovarský kraj je krajem s nízkou kriminalitou. Přílohou č. 7 je graf celkové majetkové kriminality v ČR všech osob, kde je porovnávána majetková kriminalita v jednotlivých krajích ze které vyplývá, že Karlovarský kraj má ve srovnání s ostatními kraji v ČR nižší úroveň majetkové kriminality.

Příloha č. 1

Dotazník k bakalářské práci – vzor

Majetková trestná činnost mladistvých na teritoriu okresu Cheb

Eva Havelková, DiS. - vlastní sestavení

Otázky ke kriminalitě mladistvých na teritoriu okresu Cheb za období 2002-2012 (správná odpověď bude označena křížkem)	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>nevím</i>
1. Setkali jste se osobně s majetkovou kriminalitou mladistvých?			
2. Znáte z vašeho okolí mladistvého, který se dostal do problémů s dodržováním zákonů a podílel se na majetkové kriminalitě mladistvých?			
3. Má dle Vašeho názoru působení rodiny, ve které vyrůstá, na mladistvého podíl na tom, že se z mladistvého stane následně delikvent?			
4. Myslíte si, že je prevence kriminality mladistvých na dobré a dostačující úrovni?			
5. Je působnost kurátora dostatečná a účinná? (zda může kladně a pozitivně působit na mladistvého, který má problémy se zákonem)			
6. Jsou tresty a opatření ukládaná soudem mladistvému dostatečné a účinné?			
7. Je zákonná úprava a rychlost jejího výkonu pro společnost dostačující?			
8. V čem vidíte příčinu majetkové kriminality mladistvých?	-	-	-
9. Má v posledních 10-ti letech delikventní jednání u mladistvých klesající trend(je myšlena majetková trestná činnost mladistvých)?			

jméno a věk respondenta.....

povolání

dne.....*v*.....

Příloha č. 2

Zpracované výsledky dotazníkového šetření – vlastní sestavení

Dotazník	Mladiství (25 respondentů)			Policisté (13 respondentů)			Dospělí – ostatní (16 respondentů)			Celkem (54 respondentů)		
	ano	ne	nevím	ano	ne	nevím	ano	ne	nevím	ano	ne	nevím
č.1. Setkali jste se osobně s majetkovou kriminalitou mladistvých?	8	16	1	13	0	0	10	6	0	31	22	1
č.2 Znáte z Vašeho okolí mladistvého, který se dostal do problémů s dodržováním zákonů a podílel se na majetkové kriminalitě mladistvých?	14	11	0	13	0	0	8	7	1	35	18	1
č.3. Má dle Vašeho názoru působení rodiny, ve které mladistvý vyrůstá podíl na tom, že se z něj následně stane delikvent?	14	5	6	12	1	0	13	2	1	39	8	7
č.4. Myslíte si, že je prevence kriminality mladistvých na dobré a dostačující úrovni?	4	15	6	1	12	0	1	13	2	6	40	8
č.5. Je působnost kurátora dostatečná a účinná?	10	6	9	1	7	5	3	5	8	14	17	23
č.6. Jsou tresty a opatření ukládaná soudem mladistvému dostatečná a účinná?	11	11	3	0	12	1	0	11	5	11	34	9
č.7. Je zákonná úprava a rychlost jejího výkonu pro společnost dostačující?	8	4	13	0	12	1	0	13	3	8	29	17
č.9. Má v posledních 10-ti letech delikventní jednání u mladistvých klesající trend? (konkrétně majetková trestná činnost mladistvých)?	10	3	12	1	10	2	0	12	4	11	25	18
č.8. V čem vidíte příčinu majetkové kriminality mladistvých? (zde měl respondent možnost napsat svůj názor na otázku bez nutnosti výběru ano/ne/nevím dle vlastního uvážení)	-Nedostatek peněz-10 -Špatná výchova v rodině-7 -Vliv kolektivu a společnosti-7 -Užívání drog-3 -Snaha zviditelnit se mezi vrstevníky, nuda-4			-Špatná výchova v rodině- 6 -Vliv společnosti-4 -Hrozba trestu-4 -Potřeba vyrovnat se ostatním-3 -Nedostatek peněz-3 -Užívání drog a alkoholu -1			-Špatná výchova a vliv společnosti-9 -Nedostatek peněz-3 -Užívání drog a alkoholu- 3 -Špatný kolektiv a vliv okolí -2 -Hrozba trestu-2 - Nezaměstnanost -2			1.Špatná výchova v rodině-23 respondentů 2. Nedostatek peněz-16 respondentů 3.-Užívání drog-7 respondentů - Snaha zviditelnit se-7 respondentů		

Příloha č. 3

Tabulka zpracovaná dle výstupů statistiky PČR z let 2002-2012 na teritoriu okresu Cheb týkající se majetkové trestné činnosti mladistvých

OOP	Aš	Františkovy Lázně	Cheb město.	Lázně Kynžvart	Mariánské Lázně	Plesná	Cheb venkov	Celkem skutků za rok
2002 ¹⁰¹	12	9	26	3	27	4	3	84
2003 ¹⁰²	15	2	49	1	20	9	4	100
2004 ¹⁰³	6	4	36	0	17	3	6	72
2005 ¹⁰⁴	9	7	15	7	15	7	7	67
2006 ¹⁰⁵	6	8	20	3	10	6	11	64
2007 ¹⁰⁶	5	1	20	4	16	0	2	48
2008 ¹⁰⁷	9	0	22	0	4	5	2	42
2009 ¹⁰⁸	12	2	16	2	13	3	6	54
2010 ¹⁰⁹	11	1	8	5	28	1	5	59
2011 ¹¹⁰	1	5	17	-	24	0	2	49
2012 ¹¹¹	2	2	3	-	1	2	2	12

¹⁰¹Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/2/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹⁰²Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/3/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹⁰³Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/4/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹⁰⁴Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/5/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹⁰⁵Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/6/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹⁰⁶Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/7/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹⁰⁷Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/8/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹⁰⁸Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/9/11/_mes_ROOT.ASP>.

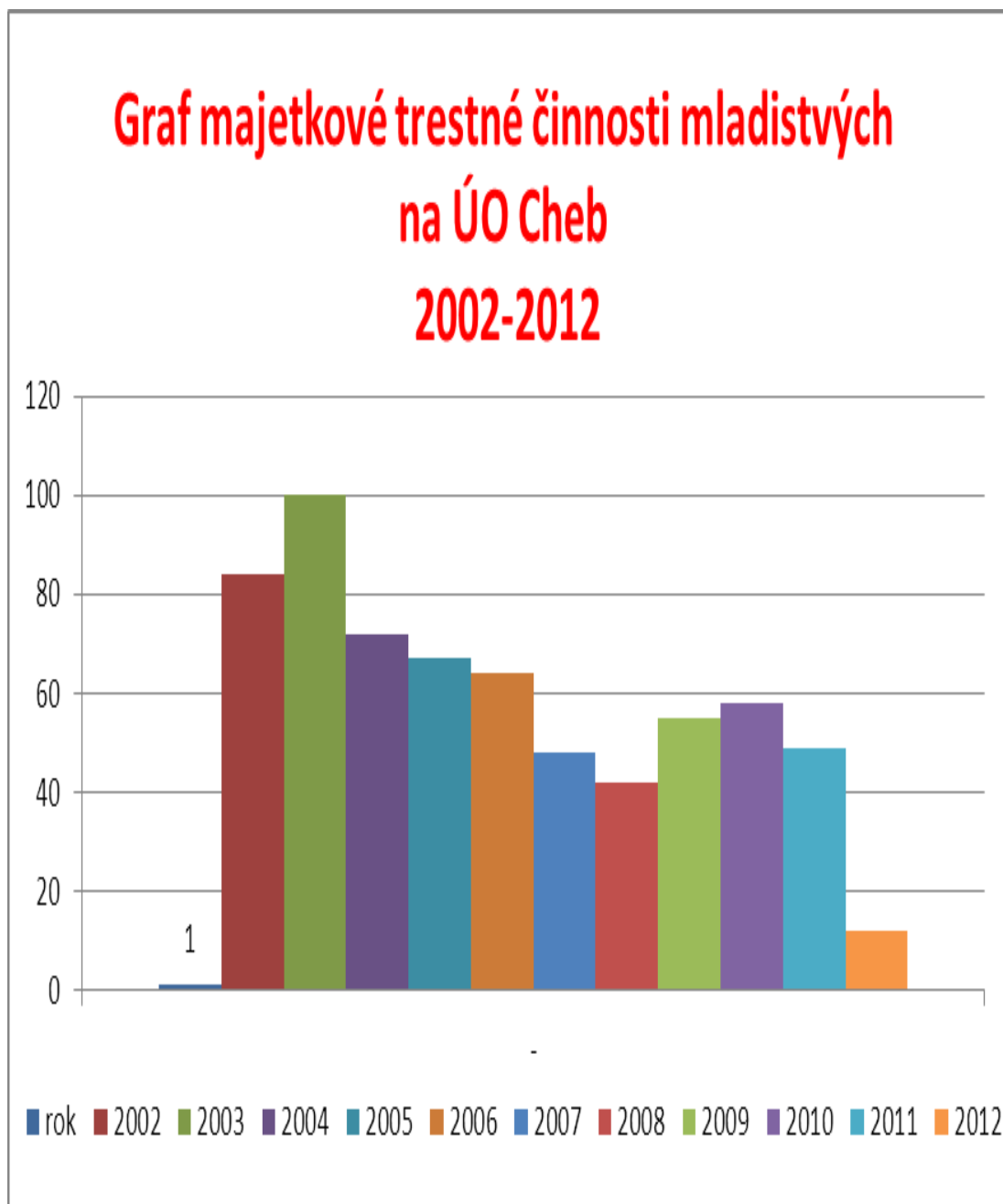
¹⁰⁹Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/10/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹¹⁰Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/11/11/_mes_ROOT.ASP>.

¹¹¹Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/12/12/_SEST_mladi_2010.asp>.

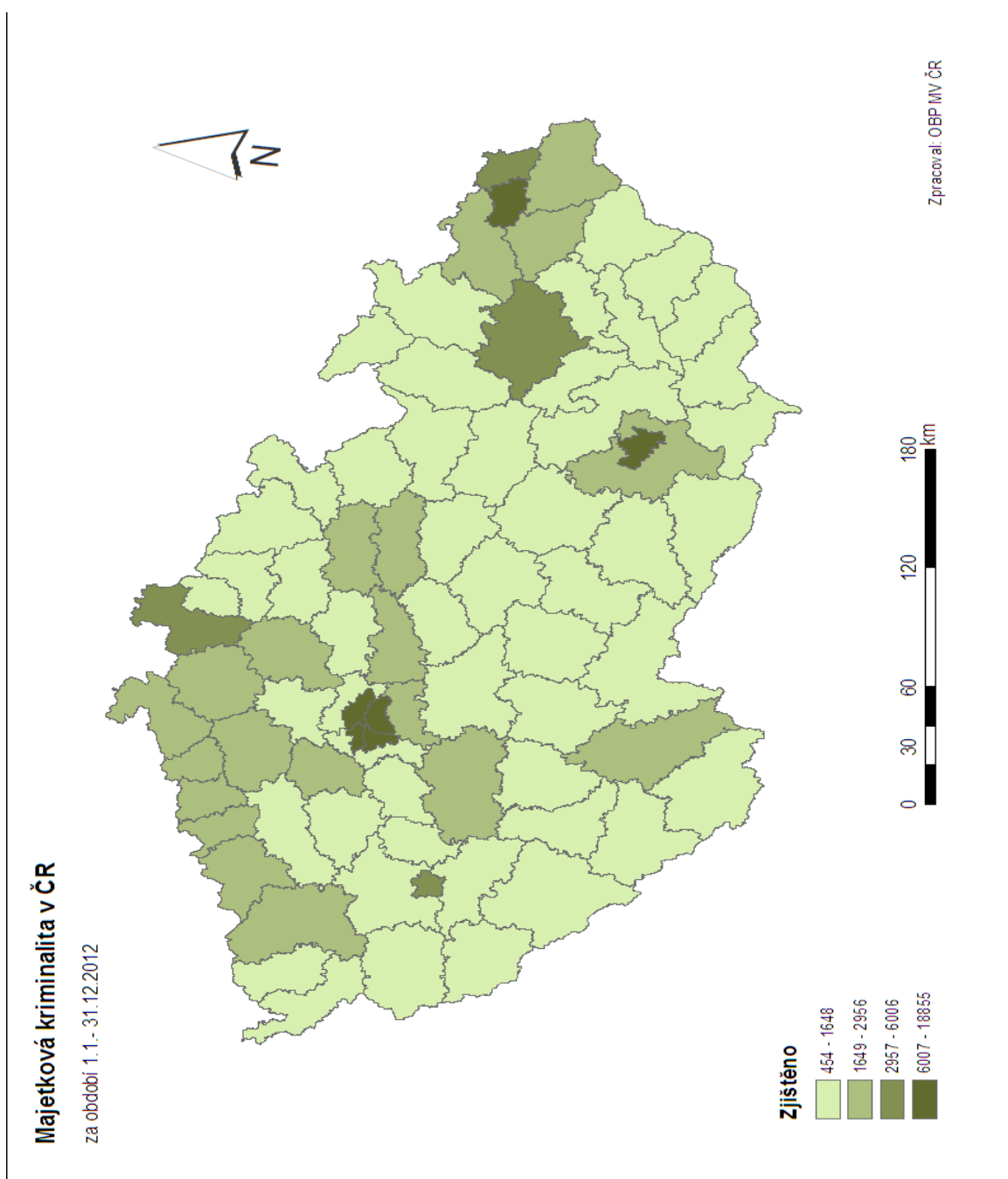
Příloha č. 4

Graf majetkové kriminality mladistvých v časové ose 2002-2012 na teritoriu okresu Cheb zpracován - vlastní sestavení dle přílohy č. 3

Příloha č. 4

Mapka majetkové kriminality v ČR za rok 2012¹¹²

¹¹²Policejní prezidium České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z WWW: <http://essk.pcr.cz/essk/12/12/sestava_mapky/majetkova_12-12.png>.

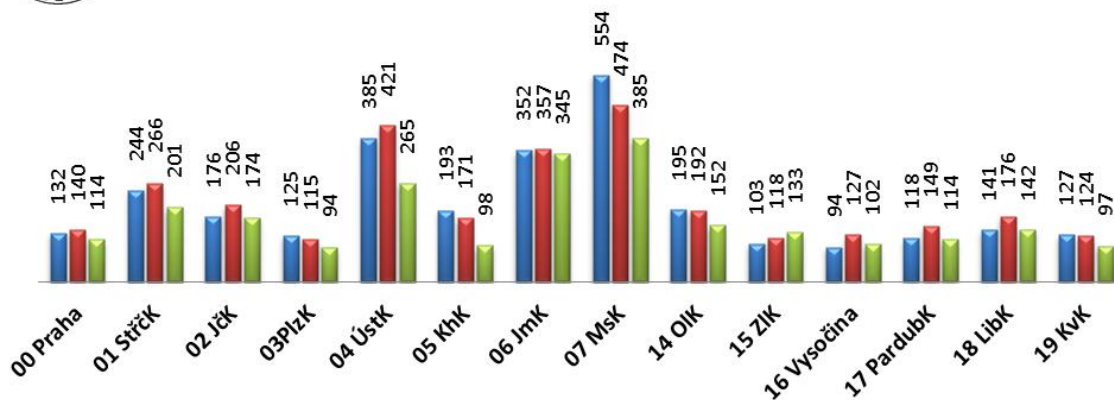
Příloha č. 6

Majetková kriminalita - stíhané osoby mladiství

ČR 2 939 3 036 2 416

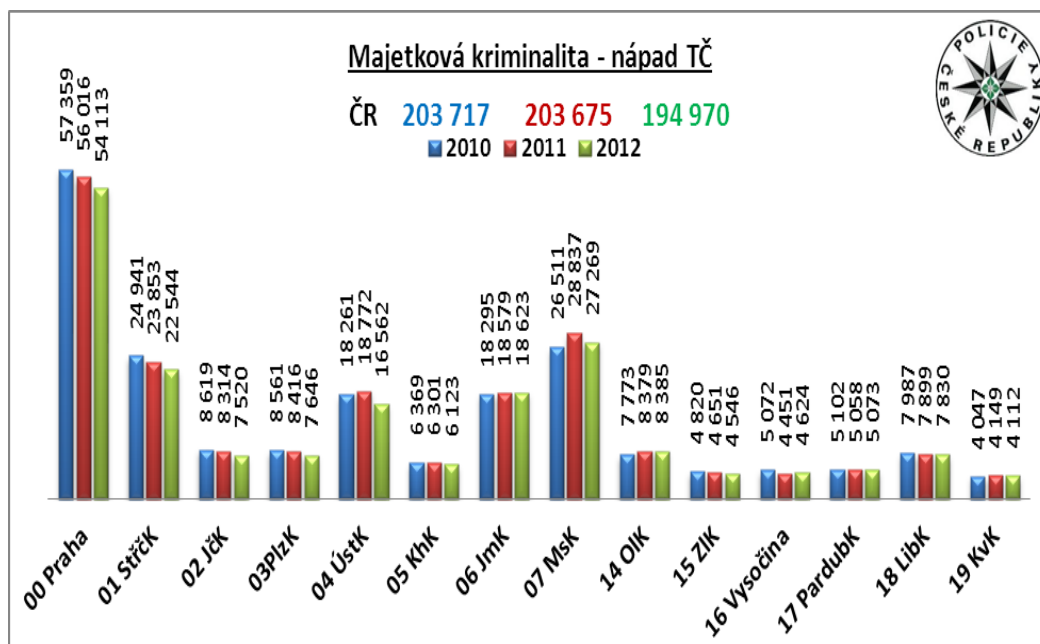
■ 2010 ■ 2011 ■ 2012

113

Příloha č. 7

Nápad trestné činnosti v ČR za rok 2010-2012

114

¹¹³ http://essk.pcr.cz/essk/_informace/_Ročenky.htm

¹¹⁴ http://essk.pcr.cz/essk/_informace/_Ročenky.htm